

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide

August - September 2005

ਭਾਦੋਂ-ਅੱਸੂ ਪੜ੍ਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 7, Number 8 & 9

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-8020
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

To the readers of The Sikh Bulletin.....	1
Guest Editorial:	
Telling Truth Creates Conflagration.....	2
Nanvati Commission on 1984 Anti-Sikh Riots.....	3
The Sikh Dilemma.....	6
Dismemberment of Limbs of Guru Granth Sahib...12	
Slok Seheskritee Kathaa.....	13
Letters to the Editor.....	15
Gurbani Vichar.....	16
ਬੇਦਾਵਾ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜਾ?.....	17
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਨਾਮੇ - ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋੜ.....	20
ਵੇਦਾਂਤੀ ਉੱਤੇ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼.....	21
ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ.....	21
ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈ.....	25
ਬਾਹਰਲੇ ਵੇਸ ਭੇਖ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ.....	29
'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਬਨਾਮ ਵੇਦਾਂਤੀ'.....	29
ਮੇਰੇ ਆਕਾ!.....	31
Book Page.....	32

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Avtar Singh Dhama, USA

Gurpal Singh Khaira, USA

Gurcharan Singh Brar, Canada

Dr. Sarjeet Singh Sidhu, Malaysia

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

The Sikh Bulletin is distributed free around the World. All you have to do is ask. We invite offers of help in distribution in other countries.

You may make copies for free distribution.

Give us your e-mail address to save on postage.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:
editor@sikhbulletin.com

Our Website: www.sikhbulletin.com

TO THE READERS OF THE SIKH BULLETIN

As you are no doubt aware, The Sikh Bulletin has lately been experiencing financial crunch. Until recently the primary source of funding was Gurdwara Sahib Roseville at 201 Berkeley Avenue, Roseville, Ca. With the appearance of two more Gurdwaras in Roseville with basically same Sangat and our attempt to gradually take the congregation on a path of compliance with Gurbani, we lost the battle and had to close down. We, therefore, need financial participation from our readers.

To begin with we have decided to publish bi monthly, increase the list of e-mail recipients and find volunteers who would receive the Bulletin in bulk for local distribution. There are enough of us who strongly feel that this magazine that goes to 21 countries and has been serving the Diaspora for six years should continue to perform its mission. We also wish to keep it free of cost and free of advertising. We wish to share with our readers some of the solutions being debated:

1. To locate six donors who will donate \$2,000.00 each year for one issue and if they so choose, announce their names in those issues;
2. To locate twelve donors who will donate \$1,000.00 each year and if they so choose, announce their names in those issues;
3. Locate ten donors who will donate \$100.00 each month. Their names, along with other casual donors, will appear as usual at the year end.

A supplementary suggestion is to see if readers in UK, Canada, Australia and Malaysia can contribute \$2,000.00 US from each country annually i.e. cost of one issue, then, if US readers could fund eight issues, eventually we could go to monthly publication. Your suggestions and help will be gratefully accepted. We thank those who have already helped. As usual, the names of all the donors will appear in Dec. 2005 issue.

ADDRESSES FOR SENDING DONATIONS (Tax-exempt in USA):

USA: K.T.F.of N.A. Inc, 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, Ca 95762
editor@sikhbulletin.com

CANADA: Gurcharan Singh Brar, Singh Sabha International (Canada), 603 Ray Lawson Blvd, Brampton, Ontario L6Y 5J7; brar_jiwanwala@hotmail.com

UK: Sewa Singh Sidhu, Singh Sabha International (UK), 26 Moulton Ave, Hounslow, Middx, TW3 4LR; sewasinghsidhu@aol.com

AUSTRALIA: Bawa Singh Jagdev, 12 Meehan St, Matraville, NSW 2036; bawaj@optusnet.com.au

MALAYSIA: Dr. Sarjeet Singh Sidhu, 50 Jalan Bintang, Taman Sunrise, 31400, IPOH, PERAK sarjeetsidhu@gmail.com

GUEST EDITORIAL

TELLING TRUTH CREATES CONFLAGRATION

(ਸੱਚ ਆਖਿਆ ਭਾਬੜ ਮੱਚਦਾ ਹੈ)

Sikhism stresses truthful living probably more than any other major world religion so much so that God is called Truth (ਸਚਾ). The message of Guru Nanak conveyed the need of truth and contentment (ਸਤ, ਸੰਤੋਖ) for a successful spiritual journey of life. He advised that only with an offering of truth, one obtains a place to sit in God's presence. If a prayer is offered with truth and contentment, the Lord God will hear it, and call the devotee in to sit by him. No one returns empty-handed, such is the court of the True One.¹

However, truth seems to be in short supply in the political and religious life of the present day worldwide Sikh community. It is an accepted fact that deceit is a heavily traded commodity in the political market place. It is often said, "Show me a politician, I'll show you a liar". This had been accepted as part of the system long ago. **Why then, the Sikhs have placed their religious affairs and religious institutions in the hands of the politicians?** The Sikh community has long been witnessing lumpen leadership of self serving politicians unwilling to admit error or take responsibility for mistakes. **Like the primitive societies Sikh political or religious power comes from being close to the religious Ayatola or a political mafia Don and not from the high position one occupies.** The public expects a high degree of competence and integrity from those entrusted to lead. Through out Sikh history a Sikh's turban reflected his integrity and he would never leave home without it. Today's Sikh leaders both religious and political have turbans, but many leave integrity at the wayside. Only sound we hear from them is the sound of integrity bar falling to the ground. The situation has deteriorated to the level which Guru Nanak observed and lamented to Bhai Lalo that falsehood struts around like a leader and modesty and righteousness is no where to be seen.²

The Sikh community deserves better. Today the false assumption of appearance of virtue and religion is every where. Guru Nanak strongly condemned this type of religious hypocrisy. One can not help being conscious of the fact that the truth hurts. A famous Punjabi saying expresses it as, (ਸੱਚ ਆਖਿਆ ਭਾਬੜ ਮੱਚਦਾ ਹੈ) "telling truth creates conflagration". Sikh takhat high priests (so called Jathedars) and their masters, Akali political leaders, mostly consider fabrications, lies, making scapegoats, intentional perpetration, maligning and assassinating the character of their opponents as their die hard mission. They use namby pamby approach to issues of great importance to the Sikh community. Their words carry little weight and can not be relied upon. This is not just a simple deviation from Sikh ethos; it is a culture in which their behavior is incompatible with Sikh ethos. They are experts at bamboozlement of public to line up their own pockets. Gurbani says those whose intentions are different than what they promise are judged as false in the Divine Court.³

We were nourished by our rage over Operation Blue Star, (an unjustified attack by the Indian army on Darbar Sahib and 38

other historic Gurudwaras) to strike at any one. However, the militant element didn't just conjure up in our midst suddenly; it was a product of a society that produces extremist fossilized minds that are easily controlled. The consequences for the Sikh community of this ill controlled militancy were disastrous. The public still remembers the legacy of the militancy, if you want it, take it, if anyone objects to it, kill them. This is a nihilistic generation produced by a nihilistic leadership.

Words and deeds

The Akalis under the present leadership are so deranged by their inability to compete in the arena of ideas and their failure at the ballot box due to disunity, they are reduced to creating pseudo scandals. These are the diversions created purposely to distract the public from real issues and problems. Under the leadership of Sardar Parkash Singh Badal they have lacked a genuine program or plan and have allowed the Congress to take initiative to lead Punjab into the 21st Century (hopefully). He politicized the police and the bureaucracy, and made the pliable officers his henchmen. He did nothing against corrupt officers despite explicit promises made in the Akali election manifesto. He is a one man show with the entire power concentrated in him. The Sangat Darshan Program with entire cost to the state treasury was a typical Akali act to divert public attention from the rampant corruption. He completely failed to get any special packages and loans waived by the central Government despite being a partner in the NDA Government headed by BJP, his ally. **It is sad that this crafty Sardar now wants to build a memorial to the ones who died during Operation Blue Star (unjustified attack by the Indian army on Darbar Sahib and 38 other historic Gurudwaras in Punjab) but is on record to keep the ones captured during this operation in jail indefinitely.**

The glaring moral issue for the Sikhs today is the challenge to the supremacy of SGGS. The Sikhs have always been zealous crusaders at the forefront of almost every meaningful national movement or cause. The present Jathedar enraged at personal criticism behaved like a pit Bull and claimed Kala Afgana, Joginder Singh and Professor Gurtej Singh as his victims by drumming up false political innuendos. Yet he has ignored the installation (Parkash) of a book, so called Dasam Granth, as rival Guru side by side to Guru Granth Sahib Ji at two of the most revered Takhats, Hazoor Sahib and Patna Sahib. This is a betrayal and a probable act of highest form of blasphemy.

On April 15, 2004, Giani Joginder Singh Vedanti Ji urged the Sikhs to follow Guru Granth Sahib and shun self styled Gurus (sants, babas daredars). Yet he continues to visit and patronize such deras in UK and Chicago, USA. He edited the book Gurbilas Patshahi chevin and forcefully advocated its katha in the Gurudwaras. He got SGPC to pay for the publication from offerings of devotees. **The Akal Takhat is the most revered Sikh institution and every Sikh looks to it for spiritual guidance through correct interpretation of Gurbani. He has issued many edicts/Fatwas in the name of Akal Takhat that nobody pays any attention any more.** He has completely depreciated the moral authority of Sri Akal Takhat Sahib. He has excommunicated many good Sikhs, but

has yet to convert a single person into Sikhi. His predecessors did no better. As a matter of fact how can one explain the appointment as Akhal Takhat Jathedar and now head granthi of Darbar Sahib, the infamous Puran Singh (Luv & Kush Di Aulaad) who was fined Rs.100 in 1980 for claiming payments for performing two simultaneous paths (at two places at the same time) while he was resident granthi at Taran Tararan.

The effect of the present Jathedar of Patna Sahib frequenting Chicago Dera of a so called Sant Baba was inspiration for him to marry his 2nd wife. Do as the Baba does (Chicago balay Sant Baba ji is living in sin with another woman while his wife and son languish in Punjab). This Jathedar said by having more than one wife he did nothing wrong because Guru Gobind Singh also had more than one wife. What proof does he have that the 10th Master did some thing that was against what he preached? The public has become so indifferent that they couldn't care less what these Jathedars are doing. If Sikhs do not refute the lies our enemies wrote about the lives and character of our gurus then these lies become the standards to follow by the Sikhs.

Outsourcing Prayer

Akhand path is a beautiful ritual if performed by persons with devotion and not by paid professional readers. It creates a pious atmosphere and inspires Sikhs on to the righteous path. However, it has now become an empty ritual like the reading of Vedas by Brahmins for a fee. Visit to any Gurdwara of name in the world and you will find hordes of granthis sitting around to earn their living by being employed as Akhand Pathis.

To have an Akhand Ppath conducted, for example, in USA costs more than \$ 1000. The cost of performing the same Akhand path in India is approximately Rs. 5000.00 (about \$105.00US). The Diaspora Sikhs from USA, UK, Canada, Australia, and other countries are now outsourcing Akhand Paths to India's gurdwaras. Apart from the emotional satisfaction of having a prayer said in one's home town gurdwara, the enormous price savings also play a big role. The Hindu community is one step ahead of the Sikh community. They even have a web site called "blessing on the net". It offers opportunities for virtual worship at pilgrimage centers, including the remote Himalayan temples of Badrinath and Kidarnath as well as southern temple of Tirupati. Devotees living any where in the world can log on and offer puja to be said in their name and also submit Prasad Just by punching in their credit card numbers.

Epilogue

It is some what encouraging to see young Sikhs searching for true Sikhi. However the Sikh community must stop this hijacking of the Sikh religion into anti-Gurmat rituals. It is not going to be achieved easily and overnight. Financially well off diaspora Sikhs must help their brethren in Punjab which will provide economic up lift and health care at the village unit level. Sikhs from each village in Punjab living in the Diaspora can band together and adopt their ancestral villages. There is a terrible need for clean water supply, sewerage processing, village access roads & streets improvement and basic healthcare

facilities. They can help them make model villages and towns. This basic help at the grass root level should ensure gradual rejection of the corrupt politicians and anti gurmat ritual loving Sikh Granthis.

There has been considerable discussion among various Sikh organizations in USA, UK, and Canada on the need for a missionary college to train educated English speaking young granthis. It is about time these organizations take action and make it a reality. This will be an ideal way to spread the Guru's message to the younger generation and keeping the revered Jathedars at home to focus on the real problems.

1 SGGG page 878 Ramkali M.1

2 SGGG page 722 Telang M.1

3 SGGG page 488 Asaa Sheikh Fareed

Gurpal S. Khaira

NANAVATI COMMISSION ON 1984 ANTI-SIKH RIOTS

Nanavati pins Tytler for '84 riots, Points finger at Sajjan Kumar, H.K.L. Bhagat, D.D. Shastri

R. Suryamurthy, Tribune News Service, New Delhi, August 8, 2005

The Nanavati Commission of Inquiry into the 1984 riots, terming it as an organised attack on the Sikhs, has indicted Union Minister Jagdish Tytler saying there was "credible evidence" against him, that he had "very probably" had a hand in the organising attacks and demanded that the government should take "further action as may be necessary". The 339-page report said the riots were organised involving Congress leaders and could not have taken place "but for the backing and help of influential and resourceful persons, killing of Sikhs so swiftly and in large number could not have happened." It came down heavily on police officials too and the failure of the authorities to call the Army immediately to control the situation. *"The commission considers it safe to record a finding that there is credible evidence against Jagdish Tytler to the effect that very probably he had a hand in organising attacks on Sikhs."* The commission, therefore, recommends to the government to look into this aspect and take further action as may be necessary," said the report of the commission, headed by retired Supreme Court Judge Mr Justice G.T. Navavati, set up by the NDA government.

The report of the commission, which points fingers at several "local" Congress leaders, including *Sajjan Kumar, MP, late Dharam Dass Shastri and H.K.L. Bhagat*, however, absolved the party saying there was no evidence to suggest that former Prime Minister Rajiv Gandhi or any other high-ranking leader had "suggested or organised" the attacks in which nearly 3,000 persons were killed. However, the action taken report of the government on the commission's findings, rejected the recommendation against Mr Tytler saying: "It is clear from the remarks 'very probably' that the Commission itself was not absolutely sure about his involvement in such attacks." In criminal cases a person cannot be prosecuted simply on the basis of probability, said the ATR tabled by Home Minister Shivraj V Patil. Both the commission's report and the ATR were tabled in Parliament today on the last day of the six-

month period by when the documents should have been submitted. Mr Tytler was not named as an accused in cases registered in connection with the riots. "In view of the fact that the commission itself is not certain that Mr Tytler had a role in organising the attacks on Sikhs and in the context of the judicial verdicts on the incidents mentioned in the commission's report, any further action will not be justified," the ATR said.

On the role of Congress leader Sajjan Kumar in the riots that followed the assassination of Prime Minister Indira Gandhi, the commission recommended examination of only those cases where the witnesses had made accusations against him specifically. ***"There is credible material" against Mr Kumar and another Congress leader Balwan Khokar that they were "probably involved as alleged by witnesses"***. However, the ATR said Mr Kumar's name did not figure in the list of accused in several of the cases, including an FIR in the Sultanpuri police station nor was his name mentioned by any of the 118 witnesses whose statements were recorded during investigation of the case. Mr Kumar was acquitted by an Additional Sessions Judge in 2002, the ATR noted saying: "No fresh material or evidence has been produced before Justice Nanavati Commission against Sajjan Kumar in connection with incidents of riots covered under an FIR in Sultanpuri police station. Therefore, it will not be just to reopen this case."

The commission was of the view that there was "credible evidence" against Congress leader Dharam Dass Shastri and recommended that the government examine the relevant material and direct investigation or further investigation as may be found necessary. Pointing out that Shastri was not named as an accused in this case, the ATR said the government would examine the factual position for appropriate action. The commission came down heavily on the failure of the Delhi police and also criticised the role of the then Police Commissioner S.C. Tandon and the then Lt Governor of Delhi P.G. Gavai.

The ATR said the government noted with concern the conduct of police officials mentioned by the commission. "However, since these officials have retired from service there are legal difficulties in initiating any departmental proceedings at this point of time." "Further, action under the pension rules is possible only in respect of an event which took place within four years before institution of the proceedings," the ATR said. On Mr Gavai, the commission described the explanation given by him as "not satisfactory" and observed that Gavai "was the person responsible for the maintenance of law and order in Delhi and, therefore, he cannot escape the responsibility for its failure". The ATR said the government had taken immediate administrative action. Mr Gavai was replaced by M M.K. Wali as LG of Delhi on November 4, 1984." Regarding Mr Tandon, the commission observed that "it is no explanation to say that he was not properly informed by his subordinates.....He should have known that the policemen on the spot were ineffective and in spite of the curfew, mobs indulging in violence were moving freely and were committing acts of looting and killing freely."

The action taken report said the government had taken serious note of the Commission's observations and would taken

necessary action to ensure better leadership qualities among senior officers. On the commission's views regarding "delay in calling the Army" to quell the riots, the ATR said, "the government accepts these views of the commission. Accordingly, state governments, union territory administrations and the Delhi Police will be advised to take necessary action."

Accusing Delhi Police personnel of remaining passive and not providing protection to the people during the 1984 anti-Sikh riots, the commission said if "timely action" had been taken by the police against rioters, probably many lives could have been saved. It said police personnel had "remained passive and did not provide protection to the people". The government, the ATR said, had noted all such general observations for taking appropriate remedial action and to advise the Delhi Police and state governments to ensure that police personnel performed their duties properly in such situations in future. ***The ATR said the government had accepted the panel's recommendation on providing uniform compensation/assistance to the widows/families of the riot victims, including allotment of slum flats, kiosks/shops and house sites besides monetary compensation and monthly pension.***

*

REPORT ON '84 RIOTS DAMNED

Tribune News Service Mohali, August 8, 2005

"Three thousand murders, but not a single murderer identified or punished till now. Is this what you call justice?" questioned an agitated Hardeep Singh, a victim of the 1984 riots here today. Reacting sharply to the contents of the Nanavati Commission Action Taken Report that was tabled in Parliament this morning, members of the 200-odd families who shifted here in 1984 were an infuriated lot. Demanding action against Union Minister Jagdish Tytler and MP Sajjan Kumar for their alleged role in getting Sikhs killed, the victims rejected the report that had given a virtual clean chit to the two. "I lost my father and my four brothers in the riots. Was I left alive to see this day? No action has been taken against any one of those who came to my house, doused petrol on my father and brothers and killed them. Then they burnt our house down. After 21 years we have no justice and now no hope is left," said Inderjit Kaur who is living in Phase 11 with her family.

"Everything was carried out in connivance of Sajjan Kumar, Jagdish Tytler, H.K.L Bhagat and Dharamdas Shastri. These persons should have been hanged long ago. Instead all that the governments did was constitute commission after commission and look at the result. Tytler and Sajjan have been let off today," alleged Harpal Singh, who came to Mohali from Delhi after his house was looted and is now the general secretary of the Sikh Danga Pirat Parivar Society.

Members of over 200 families shifted to Phase 11 following the implementation of a rehabilitation scheme in 1984. The victims admitted that when Dr Manmohan Singh, a Sikh, was made the Prime Minister, they had hoped that justice would prevail. "But today all hope has died. Even if the report has recommended inquiries against Shastri, P.G. Gavai and S.C. Tandon, we know that nothing is going to come out of these. The PM has

played the same role that Giani Zail Singh played during the riots — watch like a mute puppet even while people of his community were being wronged,” said Surinder Kaur, another victim. “Who says there is not enough proof against Tytler and Sajjan? They were at the forefront, organising the riots. The police was told not to help us. It was the Army that came later and helped us and we dared to come out of our houses,” alleged Lakhvinder Singh.

“The Akali government got us these houses but the Congress government asked us to pay heavy penalties on the houses later. I lost my father-in-law in the riots. We have brought up our children in filth and poverty. Now they are jobless. The riots ruined our future generation too,” said Mrs Gurmail Kaur whose house in Trilokpuri, New Delhi, was burnt down. “I have not been given a house,” pointed out Gurdial Singh. The victims are planning to meet the Prime Minister. “We demand immediate resignation of Tytler and Sajjan Kumar,” said Mrs Paramjit Kaur, councillor.

*

‘ATR NOT TO MY SATISFACTION,’ SAYS NANAVATI

Tribune News Service, New Delhi, August 8, 2005

In a significant development, Justice G.T. Nanavati today expressed dissatisfaction with the Action Taken Report (ATR) tabled by the government following his voluminous report on 1984 anti-Sikh riots. “ATR is not to my satisfaction. It is to tell Parliament what action has been taken by the government on the recommendations of the Commission,” he told reporters after his report, along with the ATR, was tabled in both Houses of Parliament.

On the indictment of Tytler, he said there was no reason to disbelieve the person who had deposed before the Commission against the Union Minister. But I have said he was very probably involved in the riots because the evidence against him was not conclusive. That is why I recommended further inquiry,” Justice Nanavati added. He said there was no political pressure on the Commission and it had functioned independently. **Justice Nanavati said the riots took place in an "organised manner" and there was no need for Sikhs to name so many Congress leaders unless they were really involved.** Justice Nanavati maintained that local Congress leaders were in some way “involved” with the riots and further probe was needed in this regard.

He also alleged “police failure,” saying so many people would not have died in three days if the police had taken action. Observing that riots cannot be prevented, he suggested that there should be quick action by the police and intelligence should be strengthened to minimise the damage. On politicisation of the issue, he said, for political considerations, his report would be criticised or appreciated by various parties in their own way. The Commission “did not feel” that there were lapses “at the highest level,” Justice Nanavati said. “Riots cannot be prevented but quick action should be taken,” he said. However, he added that the Commission got little material about riots outside Delhi. “Whatever new affidavits were received were only for compensation and did not merit inquiry,” he said.

*

CARNAGE WAS ORGANISED BY CONGRESS

LEADERS: NANAVATI

Pramod Kumar Singh/ New Delhi

[ANZ_SIKHS@yahoo.com; on behalf of; Sarvarinder Singh Roomi ssroomi@yahoo.com]

Justice GT Nanavati Commission report on the 1984 anti-Sikh riots is certain to resurrect the ghost of the biggest ever holocaust of post-independence India. Describing the riots of 1984 as an “organised carnage,” the report says, **“local Congress leaders and workers had either incited or helped the mobs in attacking the Sikhs. But for the backing and help of influential and resourceful persons, killing of Sikhs so swiftly and in large numbers could not have happened.”**

Although the report exonerates the Congress High Command, it **indicts Delhi Police** of dereliction of duty and points an accusing finger at prominent Congress MPs of the time, notably **Dharam Das Shastri, HKL Bhagat, Sajjan Kumar and Jagdish Tytler**. As regards individuals, the report recommends reopening all such cases against Outer Delhi Member of Parliament Sajjan Kumar, which have been declared “untraced”. In the case of Minister of Overseas Indian Affairs Jagdish Tytler, the commission is not very clear about the former’s involvement but nonetheless seeks a re-examination. Justice Nanavati in his overall consideration for the genocide that took place on Delhi roads in the aftermath of the assassination of then Prime Minister Indira Gandhi on October 31, 1984 has written: **“The systematic manner in which the Sikhs were thus killed indicate that the attacks were organised.”** The exploitation of the situation was also by the local political leaders for their political and personal gains like increasing the clout by showing their importance, popularity and hold over the masses. Lack of fear of the police was also one of the causes for the happening of so many incidents within those three to four days. Probably, there was a desire on the part of some persons to teach a lesson to the Sikhs.”

That the capital was engulfed in anti-Sikh frenzy at the instigation of Delhi Congress leaders was amply manifested in Sultanpuri area, which housed the lower strata of society. In Sultanpuri, the attacks on Sikhs were on a very large scale and the commission has found the footprints of Outer Delhi MP and Delhi Congress strongman **Sajjan Kumar**. The affidavits of persons residing in Blocks A and B disclose that in the morning of November 1, 1984, a mob of about 500 to 600 persons gathered near B-2 park and was addressed by Sajjan Kumar who reportedly instigated them to attack the Sikhs for killing Indira Gandhi. The mob was raising slogans such as “Khoon ka badla khoon”. More than 50 people were killed during the attacks and more than 650 houses were looted and burnt. Sumer Singh, Phota Singh, Sidhour Kaur, Jatan Kaur and Prem Kaur in their statements before the commission specifically named Sajjan Kumar as the person who addressed the mob on that day and incited it to attack Sikhs. Vidya Devi whose husband was burnt alive named Sajjan Kumar for the death of her husband. Moti Singh of B Block has stated that on the morning of November 1, Sajjan Kumar clearly told the mob that had gathered near B-block to take revenge and had even

promised cash rewards for those who killed specific Sikh leaders. As if that was not enough, Amarjit Kaur of Chand Colony had spoken about the killing of her husband Captain Nazar Singh Mangat. She had specifically named Sajjan Kumar as the person who led the mob, which killed her husband by burning him alive. Sajjan has also been named for his role in Nangloi area that also witnessed largescale arson and killing. According to an affidavit filed by Satnam Singh, Sajjan Kumar held a meeting in Matiala and Navada villages near Kiran Garden and instigated them to attack Sikhs and loot their properties. The MP also allegedly distributed iron rods to the mob after which the frenzy began.

Coming down heavily on the conduct of Sajjan Kumar, the commission has asked, "Why so many persons had named him and attributed acts like addressing meetings and inciting people to kill Sikhs and to loot and destroy their properties remains unexplained by Sajjan Kumar. A technical defence taken by him that these witnesses had not named him before the police or in the courts is not a good explanation for disbelieving those witnesses. The commission is, therefore inclined to take the view that there is credible material against Sajjan Kumar and his associate Balwan Khokhar for recording a finding that he and Khokhar were probably involved as alleged by the witnesses."

Sajjan Kumar was not alone as there were other Congress leaders who took active part in the brutal killing of innocent Sikhs. **Om Prakash**, the brother-in-law of former Delhi Minister Deep Chand Bandhu had attacked the residents of Nimri Colony in Ashok Vihar. Om Prakash had brought a jeep, which was loaded with inflammable liquid and they started attacking Sikh families in the presence of police officers. **HKL Bhagat**, who was virtually ruling Delhi in 1984 has also been accused of leading a mob in Seemapuri area where many Sikhs were killed. Residents of Krishna Nagar filed affidavits alleging that the mob, which killed many members of their families was addressed by HKL Bhagat. Kalyanpuri and Trilokpuri areas were worst affected in East Delhi as the supporters of Bhagat let loose a carnage against hapless Sikhs and there was one **Dr Ashok**, said to be an ardent supporter of the Congress leader who not only indulged in the killing but incited his ilk to avenge the killing of Indira Gandhi. After the mad frenzy subsided, the victims and their families were asked not to name Bhagat for the killings. *"The commission is of the view that there is a credible material against the Congress leaders and workers. The commission does not recommend any further action against Bhagat in view of his physical and mental condition."*

Dharam Das Shastri, the then MP from Karol Bagh led his people to attack and loot Sikh families in Patel Nagar, Karol Bagh and other areas. The situation in Karol Bagh had taken an ugly turn after Shastri allegedly asked local leaders **Tek Chand Sharma and Rajinder Pal Singh** to kill Sikhs. Shastri had even slapped and threatened the SHO of Karol Bagh if he dared to take any action while his supporters were busy targeting Sikhs. The commission has noted, *"The commission, therefore, is of the view that there is credible evidence against Shastri who was a Congress leader of the locality that he had instigated his*

men Tek Chand and Rajinder to organise attack on Sikhs. The commission recommends to the government that it should examine the relevant material and direct investigation or further investigation as may be found necessary to the aforesaid allegations".

Jagdish Tytler, who was MP from North Delhi has been also accused of egging his supporters to target Sikhs. Surinder Singh in his affidavit had said that the mob that attacked Gurdwara Pul Bangash and killed Jaswinder Singh and Thakur Singh was led by Tytler. Surinder had claimed that Tytler later contacted him and asked him to sign on the dotted line but he refused. In his cross examination, Surinder Singh stuck to his guns and reiterated that he had not filed any affidavit earlier. The commission has noted that it appeared that Jagdish Tytler was in some way involved in the attacks on Sikhs or their properties in the area. *"The commission considers that there is credible evidence against Jagdish Tytler to the effect that very probably he had a hand in organising attacks on Sikhs. The commission therefore recommends to the government to look into this aspect and take further action as may be found necessary."*

THE SIKH DILEMMA

Dr. Sarjeet Singh Sidhu, MBBS, FRCOG, FICS, LLB (Hons.)

INTRODUCTION:

Any minority community, be it religious or ethnic, sooner or later develops a 'siege mentality', that is, a mental make up that causes the community to believe that its identifying features are being eroded. In the case of the Sikhs this feeling takes on a hue more ominous than usual because even in India, where the majority of Sikhs live, they are a minority. Even in Punjab (India) they barely constitute a majority. It is generally recognized that the survival of a community depends upon its continued ability to make a free public expression of its identity. In the Malaysian context this hardly poses any problems; there are no restrictions denying us this free expression. Our freedom of worship is guaranteed by law. What then is the Sikh dilemma? The word 'dilemma' implies a *'...choice between alternatives equally undesirable; a predicament...'* [1] Keeping this in view it is now possible to look at the problems that bother at least some Malaysian Sikhs.

SOME RELEVANT DEFINITIONS

If the question: *'Who is a Sikh?'* is casually posed, especially to a non-Sikh, the answer will generally incorporate a reference to the turban and beard. In other words, and very generally, it conjures an image of the *kesdhari* individual. Let us, however, first look at some of the relevant definitions:

1. Sikh:

● **According to the Rahit Maryada published by the SGPC:** "A woman or a man, who believes in one Almighty, ten Guru Sahibans (from Sri Guru Nanak Dev Ji to Sri Guru Gobind Singh Sahib), Sri Guru Granth Sahib and Bani and advice of ten Guru Sahibans and the Amrit of Dasmesh Ji and does not accept any other religion, is a Sikh." [2]

● **According to the Sikh Gurdwaras Act 1925:**

A Sikh is defined as "a person who professes the Sikh religion" adding that the following declaration should be required if any

doubt should arise: 'I solemnly affirm that I am a Sikh, that I believe in the Guru Granth Sahib, that I believe in the Ten Gurus, and that I have no other religion' [3]

● **According to the Delhi Gurdwara Act 82 of 1971:**

“‘Sikh’ means a person who professes the Sikh religion, believes and follows the teachings of Sri Guru Granth Sahib and the ten Gurus only and keeps unshorn hair. For the purposes of this Act, if any question arises as to whether any living person is or is not a Sikh, he shall be deemed respectively to be or not to be a Sikh according as he makes or refuses to make in the manner prescribed by rules the following declaration: ‘I solemnly affirm that I am a Keshdhari Sikh, that I believe in and follow the teachings of Sri Guru Granth Sahib and, the ten Gurus only, and that I have no other religion.’ ” [4]

2. Keshdhari Sikh: A Sikh who retains the *kesh* (unshorn hair) but has not undergone the Khalsa initiation i.e. has not taken *Amrit*. [5]

3. Sahajdhari Sikh: A Sikh who has never been either a *keshdhari* or a member of the Khalsa, and has always shaved and cut his hair. Some have defined *Sahajdhari* as ‘...Born in a non-Sikh family but believes in the Sikh faith.’ [6] This definition does not take into account the *Sahajdhari* who is born to *Sahajdhari*s and remains a *Sahajdhari*.

4. Khalsa or Amritdhari Sikh: A *keshdhari* Sikh who has undergone the Khalsa initiation by taking *Amrit*, sports the five K’s, and abides by the rules of the *Rahit Maryada*. [4]

5. Patit: This is taken to mean ‘apostate’ by most Sikh writers. ‘Apostasy’ means ‘...the act of renouncing one’s faith, principles or party...’ [1]. In the ordinary sense of the word, and as implied by the writers, an apostate is one who has renounced his faith. In fact the word ‘*patit*’ as used in the *Sikh Reht Maryada* actually applies to *Amritdhari* Sikhs who have committed any one or more of the following *char kurahit* (four transgressions or gross offences):

- (1) Dishonouring the hair (meaning cutting the hair).
- (2) Eating *halal* meat.
- (3) Cohabiting with a person other than one’s spouse.
- (4) Using tobacco.

Patit cannot, therefore, apply to either the *Sahajdhari* or, strictly speaking, to an uninitiated *Keshdhari*.

Some conclusions can now be drawn from the above definitions. It is obvious that unshorn hair is common to the Khalsa and to the *Keshdhari* Sikh (who, strictly speaking and by definition, is not a Khalsa). In passing it may be worth noting that whilst the turban has come to be a distinguishing mark of a Sikh, it is **not** the turban as such but the uncut hair that is the requirement for Khalsa membership.

Let us take a closer look at the definitions of Sikh as given above (see 1.). The SGPC definition as given in the *Rahit Maryada* does say that ‘...the Khalsa form should be the standard version of the Sikh identity’ but it does not ‘disqualify those who are outside the Khalsa. One is required to ‘believe in’ (*jo. . . nisacha rakhda*) the need to take *amrit*.’ This form of words, strictly interpreted, means that ‘whereas a devout Sikh will certainly be expected to take *amrit* and assume the full range of Khalsa obligations, it is not an essential step. The

essential requirement is that one should affirm the value of so doing. This will imply an intention to seek initiation at some time in the future, but it will not automatically deregister all who refrain from taking that step.” [7].

The Sikh Gurdwaras Act 1925 is by far the ‘broadest’ in its definition of ‘Sikh’, in that it encompasses the many who claim to be Sikhs but would, by other definitions, be excluded. Strictly speaking, it does not exclude a non-*keshdhari* from its definition of Sikh.

The Delhi Gurdwara Act 82 of 1971 has, however, changed the whole complexion of the definition of a Sikh. It does not make the taking of *amrit* mandatory, nor does it require a ‘believe in’ the need to take it. This Act, however, makes it mandatory for a person to be *keshdhari* to be called a Sikh, even if he is not an *amritdhari* (Khalsa). It is obvious that the particular pressure group that influenced the drafting of this Act took it upon itself to put the *keshdhari* on equal footing with the *amritdhari*. This, evidently, was necessitated by certain ‘political’ realities peculiar to and in relation to elections to management committees of Delhi Gurdwaras, an issue outside the purview of this paper. It is sufficient to note that being *keshdhari* was (originally) just **one** of the requirements, after taking *amrit*, to becoming a Khalsa.

All the above definitions do not take into consideration three other categories of Sikhs. Firstly, those who trim their beards whilst maintaining a turban, secondly, those who were *keshdhari* but went on to cut their hair, and thirdly, those whose parents kept them with shorn hair from the beginning. For convenience members of the latter two categories may be alluded to as *Mona* Sikhs, the protests of the ‘Orthodox’ not withstanding.

MALAYSIAN SIKH COMMUNITY

A look at the Sikh community in this country will reveal that only a tiny fraction of its members will qualify to be *Khalsas*, and a marginally bigger number will qualify as *Keshdhari*. The overwhelming majority will be made up of the *Monas* and those who trim; which of the two groups outnumbers the other is irrelevant. The point of these statistics is that far too many Malaysian Sikhs would not qualify as ‘Sikhs’ if the viewpoints of the ‘Orthodox’ were to prevail – and some of those views can be extreme. One example, though, will be enough to secure the point. In *The Sikh Review* of June 1998, in *Amnesty to Patits* (page 63), the writer, Jaswinder Kaur, makes it abundantly clear that she considers all Sikhs who do not sport the Five K’s as *patits*. She goes on to say that a *Hukumnama* should be issued against those who do not “return to the mainstream of Sikhism by wearing the uniform with Five K’s by a specific date.” She demands that this edict should give “clear instructions...that no Sikh will have anything to do with *Patits*, and Sikhs disobeying the *Hukumnama* will also be open to punishment by the *Panth*... *Patits*... should not be invited to any social function nor should Sikhs respond to their invitations. Let there be a clean break because the paths of the two are different - *Manmat vs Gurnmat*.” Fortunately for Sikhs

worldwide, and for us Malaysians in particular, no heed was paid to such extreme views. It is hard to believe that this was written at the fag end of the 20th Century, and at almost the end of the Second Millennium, the age of increasing tolerance and rapprochement. The freedom to encourage all Sikhs to adopt the Five K's is not contested (even if the absolute necessity of these symbols in attaining spiritual enlightenment is debatable). However, the need to totally cut ties with the so-called *patits* is difficult to comprehend, the practical impossibility not withstanding. It is, however, noteworthy that there is not even one Sikh family in Malaysia that does not have at least one so-called *patit* within its fold, whether a blood relation or through marriage. In fact the numbers involved, in each family, are far greater than just one. Imagine the effect of the above proposed *Hukumnama* on Sikhs in Malaysia. The vast majority would **never** follow such an edict. In any case the Malaysian Sikh Community is not rigid about the 'external' appearance as a necessity for identification or for a claim to be a Sikh. That having been said we can now turn our attention to the question of the 'Sikh Dilemma' in Malaysia.

THE DILEMMAS

The main worries, of at least some Malaysian Sikhs, in relation to our ethno-religious identity are confined to the following issues:

1. Identity.
2. Language.
3. Conversions to other religions.
4. Mixed-marriages.
5. Unity and Organisation.
6. Ecclesiastic Authority.

1. IDENTITY

When the question of identity is raised by Sikhs, it is in reference to the contention that Sikhs and Sikhism enjoy an 'existence' separate and distinct from all other religions, and this generally refers to the question of whether Sikhism is a religion apart from Hinduism. This question is of particular importance to Sikhs in India where there are continuous efforts by the majority community to claim that Sikhs are indeed a sub-sect of Hindus. That this is not a figment of their collective imagination is evident from the activities of the *Rashtriya Swayamsevak Sangh* (RSS), a part of the Indian political party, the BJP. It has created another organization called *Rashtriya Sikh Sangat* (also conveniently having the acronym RSS, for obvious reasons). This very influential, and some claim militant, Hindu organization, inter alia, makes the claims '*...Sikhs and the Hindu society are an indivisible and unified entity... Sikhs are a part of the Hindu society... Sikhs are a sect of the Hindu religion.*' [8] Thus the intention of the RSS to absorb the Sikhs into the Hindu fold is clearly stated by the organization, whatever the motives. This is a cause for concern for all Sikhs. It is for this reason that Sikh scholars go to great lengths to provide proofs and arguments for the Sikh contention of their separateness. Here in Malaysia, however, we have no such problem; we are recognized by one and all as a separate religion; there is no necessity, here, for Sikhs to provide any justifications for the claim to separateness.

In the Malaysian context, the worry of identity, if at all present, is in relation to the physical appearance, i.e. in relation to the hair and turban. Within the community anyone of Punjabi Sikh parentage professing to the Sikh faith is unquestioningly accepted as such, whether he is a *mona* or whether he trims his beard. The only time this liberal attitude on our part generates some heat is when some preacher or *sant* from abroad comes to 'teach' us that a non-kesdhari is a *patit*. Thus, on the question of identity, for us, there is no dilemma.

2. LANGUAGE

The importance of one's mother-tongue in maintaining one's identity and one's culture is recognized by most. Besides our physical appearance it is our language that identifies us with our ethnic group. For the Sikhs the importance of Punjabi is seen not only in relation to cultural identity but also in relation to Sikhism itself. So interwoven are our language and our religion into our identity that we have difficulty separating the two without feeling a loss of identity. Edward Sapir, a linguist, says, '*...the mere fact of a common speech serves as a peculiar potent symbol of the social solidarity of those who speak the language.*' [9]. Language has always played an important role in the formation and expression of identity, a role that has an increasing importance today, given that the other traditional markers of identity, such as food, clothing, celebrations and religion are being destabilized, including that of race. '*Language... fosters feelings of group identity and solidarity. It is the means by which culture and its traditions and shared values may be conveyed and preserved...*' [10].

That an increasing number of Sikhs, particularly the children, have a poor or no understanding of the Punjabi language, is a cause of concern to most Malaysian Sikhs. Even those of us who can speak Punjabi choose to mostly converse in English. It is recognized and accepted that the learning of English and Malay is vital to our survival in the job market, and therefore needs no further elaboration. This has meant the relegation of Punjabi to third place. Many have chosen to abandon the learning of Punjabi, conceding that the mastering of three languages, above and beyond all the other school subjects, amounts to unnecessarily burdening the child. We have this perception that such a task is difficult and therefore an unfair imposition on our children. But is it that much of a task? A look at the Chinese community would appear to belie this perception. In this context it is not the Chinese-school educated children, who generally have a poor command of the English language, that are being alluded to, but those educated in the main, National-Type schools, to which we send our children. Such Chinese children these days almost universally speak Mandarin, can read and write 'Chinese', and also speak their 'native' dialects.

So where have we gone wrong and what can be done to correct the error? We have, quite wrongly, considered the learning of Punjabi as unimportant. We are wrong in assuming that without any working knowledge of Punjabi, i.e. without being able to understand and speak the language, succeeding generations of Sikh children will continue to identify themselves as either

Sikhs or Punjabis. Even if they do so continue to identify themselves, they will not put a premium on it and will scarce raise an eyebrow if one or more of their number should 'leave' the community. *'...Within multilingual societies, the maintenance of the languages of the various ethnic and cultural groups is critical for the preservation of cultural heritage and identity. The loss of language means the loss of culture and identity...'* [10]. It has been estimated that *'... Today, only about 6,000 languages are still spoken and many of these are not being taught to children. More than half of these languages are unlikely to survive the next century.'* [11]

The dilemma: We either 'burden' our children with an extra language, Punjabi, or we run the risk of losing our identity and, quite possibly, our language itself.

The solution: Some Sikhs in Malaysia have woken up to this dilemma and have chosen to do something about it. We now have our *Punjabi Education Foundation Malaysia* running regular Punjabi classes throughout Malaysia. But this noble effort will not be enough unless all adults and families within the community support the idea. The Foundation-run classes focus mainly on the reading, writing and examination angle. It is not mere conjecture to suggest that most, if not all, Sikh families would be quite satisfied if their children could speak Punjabi with proficiency, even if unable to read or write 'Punjabi'. As a first measure, and with no burden on the child, simply speaking to the child in Punjabi, from birth, at home will lay the foundation for the perpetuation of the language.

3. CONVERSIONS

When just one member of a Sikh family converts to another religion it causes a great deal of distress to the family and to the community; the distress and pain is magnified when whole families convert. A minority community cannot escape the influences of the religion and culture of the other communities. Whilst Malaysia has freedom of worship, the country, nevertheless, has an official State religion – Islam. Admittedly, there is no official policy of trying to convert non-Muslims to Islam, but we are constantly exposed to Islam and the Malay culture. From dawn to dusk, and beyond, we hear the call to prayer (*azan*), including on television (TV). There are regular TV programmes on Islam, actively promoting the religion. To presume that all this has no effect on the Sikhs, especially youths, is to be naive.

Add to that the influences of the other major ethnic groups, the Chinese (many of whom are Christians) and the South Indians (who are mostly Hindus, Christians or Muslims). In all these cases it is the influence of the other religions on the Sikh youth that worries the Sikh elders. The cultural influences that worry us are those that are so intertwined with the religions that the distinction between the two is blurred. During *Thaipusam*, for example, one will find a number of Sikhs carrying *kavadis*, to "fulfill vows" made to the presiding Hindu deity, with the rest of the chanting family members in tow.

Whilst the Muslims do not go from door to door to convert non-Muslims to Islam, the Christians consider it a divine command

that they go out and spread the Gospel amongst non-Christians. Being forbidden by law to preach to Muslims, the rest of us become 'fair' targets. In recent years there has arisen a common perception amongst certain Christian evangelists that the Sikhs are more vulnerable to conversion to Christianity, and an increase in the number of Sikh converts to Christianity seems to justify this perception. The question is "Why have Sikhs become vulnerable to conversions?"

Conversions to Islam, in Malaysia at least, have mainly been through marriage, the law of the land being what it is. As far as can be ascertained, conversions to Islam (amongst Sikhs at least) have almost always been conversions of convenience rather than of conviction. Whilst the same holds true in some cases of conversions to Christianity, many have in fact converted out of conviction. Belief in another religion implies a loss of faith in Sikhism. What causes this loss of faith?

For most Sikhs the lack of faith in Sikhism is the result of a lack of understanding of the principles of the religion. In our Gurdwaras religious discourse is in Punjabi. The standard or level of Punjabi used is even beyond those who profess to know Punjabi. The preacher is far from interesting. The usual questions of religion like, *"What is the purpose of life? Is there an afterlife? Do we believe in heaven and hell as in the Judaeo-Christian-Islamic traditions?"* are seldom discussed with lucidity or depth in the Gurdwaras. Part of the problem with the explanations may lie with the fact that some of those principles are deeply philosophical. But even when some answers and explanations are proffered they vary somewhat from preacher to preacher. This is not to say that there is no consistent theology on these issues, or that they cannot be simply and clearly explained, it's just that no one thinks they are more important than, say, the keeping of long hair. So obsessed are we with the need to maintain the Khalsa *roop* that we fail to realize that there are some who yearn for their souls, and minds, to be fed. Such individuals find it easier and simpler to identify with the Christian concept of a 'Loving God' because the 'principles' of the religion are explained in simple, easy-to-understand terms (never mind the logic or lack of it). We spend so much time and energy on minor and meaningless ritual requirements that we fail to focus on the real teachings. Every *sant* that comes to our shores brings with him some new ritual and leaves the community arguing and quarreling about it. Guru Nanak says:

'Je Janas Braham Karam, Sabh Fokat Nischau Karam'

If they happen to know the nature of God, they will realise that all rites and beliefs are futile. (AG 470) [12]

'Aasa mansa bhandani bhai, Karam dharam bandhkar'i'

Rituals and ceremonies are chains of the mind. (AG 635) [13]

And still we are mired in pointless rituals, such as:

- Doing *Aarti* despite the fact that the Sikh *Rahit Maryada* rules that *"Rituals derived from other religions, such as...worship with lamps (aarti)...is strictly forbidden."* [14] Strangely, this practice is also seen at Patna Sahib (one of the Five *Takhts*).
- Doing multiple *akhand paths* at the same time in one

‘durbar’.

- *Kumbh Rakhna*.
- Placing bottles of water near the GGS for the duration of the *akhand path* to make ‘holy’ water for future use.
- Doing several *sahej paths* one after another, without putting ‘*bhog*’ and so having a ready stock of *sahej paths* for future ‘use’ or ‘sale’.

There are many other rituals/practices that shock the thinking individual on account of the ridiculousness of the practices, but two have been singled out for mention in some detail, namely:

- **Sach Khand:** The practice of putting the GGS ‘to bed’ every night, at the close of day, and after the last prayer. A special place has been prepared in every gurdwara for this purpose and named *Sach Khand*. Many have air-conditioned these special rooms, or at least put in a fan. When questioned, one ‘learned’ *granthi* is alleged to have replied, “If you need an air-conditioned room for your comfort don’t you think *Babaji* deserves one?” This practice of providing a separate room for the “rest and retirement” of the AGGS for the night is practiced at the Harmandir Sahib (Golden Temple) also. Several such practices, including some of the requirements listed in the *Rehat Maryada* in relation to the AGGS, make it **very hard** to reconcile them with our strict aversion to idol worship.
- **Nagar Kirtan:** Of late the practice of *Nagar Kirtan* is taking root in this country. It is becoming fashionable to take out the AGGS in ceremonial procession during *Gurpurbs*. Several gurdwara committees have started this practice, which was not in evidence before. This is reminiscent of the Hindu practice of taking out a chariot with the *moorti* of a deity in procession during certain Hindu festivals in this country. Evidently this practice is common in India also. What purpose does this serve? This smacks of idol worship even if some would vehemently deny it.

Over the years our treatment of the AGGS has reached proportions that amount to worship. **Have we begun to worship the AGGS as an idol?** This question and other issues in relation to rituals, both in Malaysia and in India, have been discussed by this writer in another article in some detail [15]

The solution: In this age and time if any principle expounded by any religion cannot stand examination by simple common sense and logic, let alone withstand scientific scrutiny, it is unlikely to persuade anyone, except the credulous, as to its ‘truth’. We must stop our preachers from spewing out mindless myths and palming them off as ‘truths’. Religious dogmas must pass the test of reason or fail to truly convert the unbeliever. If truth is to prevail we cannot fear reason. As Thomas Jefferson says “*It is ...blasphemy against religion to suppose it cannot stand the test of truth and reason.*” [16] We will **have** to justify every religious demand or dogma with reason, only then can we point to the defects in the reasoning of other religions – and, mind you, there are many rituals and dogmas these other religions subscribe to, that cannot stand the scrutiny of reason. With every

passing day an appeal to reason will be in ascendance and that to ‘faith-alone’ in decline. Clearly, there is no dilemma here. We must give up these illogical rituals and turn to reason, which will be in keeping with the true teachings of the GGS, so that our youth do not stray on account of being forced to observe rituals that make no sense. Once converted, the new convert, as usually happens, will defend his new-found, adoptive faith to the hilt, even if some of the dogmas of the adoptive religion absolutely fail to stand to reason; for example the issue of the Trinity, or that God had a son, cannot appeal to any logic.

4. MIXED-MARRIAGES

This problem is related to the fact that Malaysia is a multicultural, multiethnic, multi-religious society. In the past arranged marriage was the norm. Now more and more children, rightly, want to choose their partners. As long as a child chooses a spouse from within the community it is generally accepted, even if there is the occasional ripple or even an outright storm initially. But when a child chooses to marry a non-Sikh it is ‘crisis’ time. The problem gets further compounded if the non-Sikh is of a different ethnic group.

What, then, causes this reaction and despair? Repeated asking of this question of friends fails to produce any sound or consistent answer. In each case a different ‘reason’ is offered; the only thing offered consistently is the feeling expressed by each: that he/she wants his/her child to marry a Sikh. One reason given with fair consistency is that the children of such marriages are lost to the community, i.e. they are not brought up as Sikhs. A quick look around at such unions will reveal that this observation is substantially, if not almost entirely, true. Where a Sikh girl marries a non-Sikh the children are brought up in the religious tradition and culture of the non-Sikh father. In the case of a Sikh boy marrying a non-Sikh girl, if he has not already converted to her religion he will invariably be a ‘liberal’ Sikh who places no importance on religion. The wife, on the other hand, will be quite firm in taking the children to, say, the church. So the perception of ‘lost to the community’ is not invalid. But is this the entire story? It seems very likely that one major reason for the objection is the ‘loss of face’ and the ‘rejection’ within the community. The parents feel that they have somehow failed to bring up their children in the right way. This guilt may not be openly admitted or even realized but it must surely play a part. The reaction is the anger and despair. If Sikhs were in the majority, and the law insisted that anyone marrying a Sikh must convert to Sikhism, it is very likely that mixed-marriages would be more readily accepted by Sikhs, even if not entirely welcomed with open arms. This, however, is simply the opinion of this writer, mere conjecture. And yet, there may be more than an iota of truth in the hypothesis.

The dilemma: Whether to ‘stick to your guns’ and shun your loved one who takes this forbidden step, or whether to accept the reality, no matter how heart-broken you will always be, hoping that the next generation will embrace Sikhism and return to the fold.

And the solution? There is, of course, no ‘one’, or ‘correct’, answer to this problem. Speaking strictly from a legal, ethical, moral or even religious viewpoint this should not even be considered a problem. And yet so strong is our urge to preserve our identity, our need to remain within the ‘tribe’, to view our religion and our Punjabi-ness as wholly essential to our happiness and to our acceptance by the Sikh community that we respond to it as if our world has come to an end. This is a scene that will be played out with increasing frequency in the future; and we will have to come to terms with it on an individual basis, for there can be no ‘right’ solution to what may actually be a problem only of perception.

5. UNITY and ORGANISATION

Through non-Sikh eyes, the Malaysian Sikh Community is seen as a very cohesive and united community. How do we see ourselves? Many are quick to say that we are a much disunited lot. The truth is probably some where in between. Even as late as the second half of the preceding century Malaysian Sikhs were divided according to their geographical origins in the Punjab, i.e. whether they originated from the Majha, Malwa or Doaba regions. Fortunately for us these divisions are no longer visible amongst most youths and not enforced by most educated families. The same, however, cannot be said regarding certain Gurdwaras and certain Sikh organizations; hopefully even these ‘recalcitrant’ institutions will demolish these very un-Sikh walls of division. Similarly, in the past, we were conscious of, and maintained, caste affiliations, the very disease from which Guru Nanak, and his successors, had saved us. Fortunately, again, we are now mostly past this problem; the increasing number of “inter-caste marriages” is testimony to this. Today most parents no longer consider caste an issue. It is presumed, and hoped, that this discarding of caste is on account of the enlightenment of the Sikh religion and the true teachings of *Gurbani*).

The Malaysian Sikh population is estimated at around eighty thousand. For such a small community we have innumerable organizations with different aims, performing different functions and all claiming to do so on behalf of the entire community, whether at State level or the National level. It is inevitable that there would be duplication of aims and effort. Each organization endeavours to conduct its activities by raising funds, and they all tap the same meager resources. If the truth be told there is no single organization that can honestly lay claim to being representative of the majority of Sikhs. The total membership of even those organizations that have the appearance of being National organizations is miniscule and skewed. At a recent Sikh Conference, those in attendance were told of a recent incident where members of a particular organization went to the then Prime Minister, Dr Mahathir Mohamed (now Tun Mahathir), with some request on behalf of Malaysian Sikhs. The delegation was told that another Sikh organization had visited the PM the previous day with a somewhat similar request. The PM advised the delegation to first ask the Sikhs to decide who represented them. Whilst the details of this little ‘incident’, as narrated here, may not be absolutely accurate, the gist of the observation is unmistakable: Is there any single organization that represents most Sikhs? The answer is a resounding “No”. Even those

organizations that claim to deal with religious matters are in explosive disagreement over some of the tenets of the religion, over the priorities, and over several theological issues.

What we need is a National Organisation that would be accepted and respected by the majority, one to which we would willingly give our allegiance, or at least admit that it represents the majority of Sikhs. Of course an organization is only as good as its members in general and its leaders in particular. Its leaders will of necessity have to be men and women of impeccable credentials and character. They will have to be compassionate, liberal, fair-minded people who would cherish reason and diversity of opinion as admirable human traits. The setting up of such an organization will be difficult; given our penchant to hold on to whatever little ‘power’ we have in any organization, and the finding of such individuals to lead the organization may be well nigh impossible, given our limited resources (population). The validity of these pessimistic assertions arises from the several failed attempts, in recent years, to bring such a national organisation into existence. We cannot, however, just abandon the idea if we wish to have any clout with the Government or any other non-Sikh organization. The problems of “politics”, personality clashes and self-serving motives must give way to service of the community; jockeying for positions in the various organizations to use them as platforms for acquiring State and National awards and titles (a hangover from our colonial past) must give way to seeking positions in order to altruistically serve.

6. Ecclesiastic Authority

One other problem area for Malaysian Sikhs relates to the question of authority on ‘theological’ issues. We do not have home-grown experts on theological matters. Unlike, say, Christians, we have no real holders of ‘Doctor of Divinity’ or other Degree or Diploma in Sikh Religious study. We tend to hold in awe anyone from India, or abroad, who claims to be a *Giani* and visits our shores. If he has a coterie that calls him a *Sant* we are almost overwhelmed. We tend to follow every command or suggestion of such ‘religious’ men without question. Equally, we tend to accept without question every edict passed by the *Akal Takht*, even when the occupant of that office is hardly worthy of the job. Take the *langar hukumnama* case; there is absolutely no logical reason behind the command to have *langar* whilst seated on the floor, there is no scriptural sanction or demand to that effect. Yet it was issued without thinking through the repercussions and without any consensus. Look at the spate of excommunication *hukumnamas* issued in recent years: any Sikh who questions the judgement of established ecclesiastic authority, or questions any unreasonable dogma, will find himself excommunicated, no matter how logical his argument may be. Here we face a true dilemma: we have no established, reliable local authority to resolve our religious disagreements; if we turn to those in Amritsar, as we rightly should expect to, we see no cause to trust their judgement. The SGPC has been called the “Sikh Parliament”, the authority of the *Akal Takht Jathedar* has been likened to the authority of the Pope, and the *Jathedar*’s edicts to the Pope’s *ex-Cathedra* pronouncements. All these

assumptions have no bases in either historical fact or in reality.

The Solution: For the sake of unity, and for historical and practical reasons, we will ultimately have to look to Amritsar for religious leadership. Hopefully those in Punjab will put their house in order and gain our respect and allegiance. In the meantime we have to rely on our common sense, guided by the GGS, to arrive at resolutions that will stand to reason, will keep the local Sikh community united and will serve our best interests.

CONCLUSION:

The dilemmas/problems faced by the Sikh community, and discussed in this paper, do not form a comprehensive list. Nor are the solutions suggested herein going to resolve those issues entirely. These problems are here to stay, and we can only hope to find ways and means to minimize them for the peace of our collective mind. There is no real dilemma in relation to identity. The language problem has a solution; it only needs a will at the parental level. The problem of mixed marriages may, as noted, be simply a matter of perception. The question of unity and organization will be more difficult to resolve, given our penchant for intra-communal arguments. To combat conversions we will need to overhaul our preaching styles. We must not allow ourselves to forget that with a liberal education, an environment where reason and free inquiry are cherished, and where access to information and a diversity of views is available with the click of a 'mouse', no one is going to accept everything on faith alone. With the plethora of available information and the inescapable influence of the cultures of the other ethnic groups, there will be an increasing insistence on rational explanations for everything, including a belief in God and religion. Admittedly, 'Faith is believing when it is beyond the power of reason to believe' (Voltaire), but 'To rest one's case on faith (alone) means to concede... that one has no rational arguments to offer' (Ayn Rand). We can either be brave and choose to meet the doubts head-on with reason and logic, or continue to avoid controversy and skirt the issues.

'Reason and free inquiry are the only effective agents against error. Give a loose to them, they will support the true religion by bringing every false one to their tribunal, to the test of their investigation. They are the natural enemies of error and error only.'
Thomas Jefferson [17]

'The most formidable weapon against errors of every kind is Reason. I have never used any other, and I trust I never shall'
Thomas Paine [18]

References:

- [1] *The New National Dictionary*, London 1967, William Collins Sons & Co. Ltd.
- [2] Chahal D. S. 1997. *Apostasy of Sikhism or Violation of Rehit Maryada*. (From his website: <http://www.iuscanada.com/> This is a literal translation of the Punjabi version.)
- [3] McLeod W. H., *Who is a Sikh? The Problem of Sikh Identity*; Clarendon Press. Oxford 1989, p.93
- [4] *Ibid.*, p.98
- [5] Sidhu S. S. 1998. *Apostasy Revisited*. The Sikh Review, July 1998, p.61.

[6] Bawa U. S. 2000. *The Sikh Identity in Contemporary World*. The Sikh Review, April 2000, p.90.

[7] McLeod W. H., *Who is a Sikh? The Problem of Sikh Identity*; Clarendon Press. Oxford 1989, p.96.

[8] Singh J. *A New Challenge to Sikh Identity*. The Sikh Review, September 2001, p. 41.

[9] David Kilgour, Sec. of State, Alberta, Canada. 1999. <http://www.david-kilgour.com/mp/sahla.htm>©

[10] *Understanding Racism, The Importance of Culture, Language and Identity*. (From the website:

<http://www.racismnoway.com.au/library/understanding/index-The.html>)

[11] W. Davis, 'Vanishing Cultures', in *National Geographic*, vol. 196, no. 2, pp. 62-89, 1999.

[12] AGGS, M1, p 470

[13] AGGS, M1, p 635

[14] Cole, W. Owen, and Sambhi, Piara Singh. 1978. *The Sikhs: Their Religious Beliefs and Practices*. Vikas Publishing House, New Delhi, p.40.

[15] Sidhu S. S. 1999. *Is There Any Place for Ritualism and Idolism in Sikhism?* Understanding Sikhism Res. J. 1 (2): 37-41

[16] Thomas Jefferson. 1814. *Letter to N. G. Duffief, Philadelphia Bookseller*. (From *Positive Atheism's* Historical section on the www).

[17] Thomas Jefferson. 1781. Notes on the State of Virginia, Query XVII. *The Different Religions received into that State?*

[18] Thomas Paine. 1794. *The Age of Reason*, Prometheus Books, New York, 1984, p.6.

Note: A fair proportion of this paper incorporates material presented by the writer in a paper entitled *The Future of Sikh Children in a Multiethnic and Multicultural Society*, at the World Sikh Conference organized by the Singh Sabha International, on Saturday 11 September 2004, at Gurdwara Sahib, Melaka, Malaysia. That paper was published in The Sikh Bulletin issues of Jan. & Feb. 2005 and The Sikh Review of April 2005. The near similarity of the topic necessitated this repetition.

© Copyright Dr Sarjeet Singh Sidhu 2004

DISMEMBERMENT OF LIMBS OF GURU GRANTH SAHIB

I was pained to watch T.V. program 'Gurbani' by S. Raghbir Singh Samag showing a booklet 'Japji Sahib' on 14th and 21st May, 2005. In this programme, Japji Sahib was shown in doctored form, so called translation, deleting certain matras (vowels) from the original text in Guru Granth Sahib. This booklet has been prepared by Dr. Bhanoo Murti published under patronage of Delhi Sikh Gurdwara Management committee, president S. Avtar Singh Hit and general secretary S. Kulmohan Singh. Besides this booklet, thousands of doctored volumes of Sri Guru Granth Sahib are already in public circulation.

As I understand from the booklet depicted in the above program, this devious trick had been going on under cover for more than thirty years. Deletion of vowels from the original text of Guru Granth Sahib (written in hand of Guru Arjan Dev Ji) is a serious move to misguide the Sikh masses and to produce a doctored version of it is blasphemy. This trend if not checked immediately, shall have serious consequences on our future generation. Any deletion or addition of the original scripture amounts to murder of Guru Granth Sahib. It shall also change the meaning of the text and deprive us of its exuberant poetic style. According to Sikh traditions the Guru Granth Sahib is a 'revealed or manifested' scripture for universal use irrespective of any religion and nation. To make any addition or deletion in this sacred scripture, in my opinion is a criminal offence.

A legal inquiry should be constituted to find out the actual persons involved behind this secret move and the persons financing this unholy project on a large scale. It is a real mystery. We should delve deeper to find out the truth, under whose authority or approval Bhanoo Murti started this project. If such trends are not checked on a war footing, they will create confusion in the coming generations. Such additions and alterations take us away from absolute monotheism to absurd polytheism and idolatry, and we shall be groping into utter darkness of superstitious and whimsical rituals, snared into casteism - a pride of Hinduism. We should create awareness among the Sikhs to check such shenanigans and tomfoolery. It is the time to create consciousness to educate our youngsters socially, culturally, religiously, professionally and to inculcate *Sikhi* based values of high-spiritedness in them.

I do not hesitate to mention here that our own infighting, ignorance, grab for power and unawareness of Gurbani in real sense are the main factors for our degeneration of moral values and others are taking undue advantages of our weaknesses. Our management committees and religious institutions are least worried to promote the 'Values of *Sikhi*.'

Our young generation is losing faith in our invaluable legends due to lack of promotion of Sikh values. Our so called self-styled scholars, to express their vaunted academic knowledge, make unnecessary criticism of value-based conventions which is doing much more harm than good.

Such unwanted and unwarranted criticism is creating confusion among the Sikhs especially in the youngsters. They are being misled by the vested interest and are regressing to the caste-based Hindu fold. Our hollow slogans are blowing off our resources in the air without any constructive results. We need to improve religious institutions to check Machiavellians of mercenaries who intend to destroy our culture, scriptures and legacy.

Instead of spending money on building and renovating Gurdwara buildings and on fighting in courts for personal glorification and to keep hold in Gurdwara managements we, Sikhs should support our own media to disseminate *Sikhi* values and build our better academic and ethical image. We today need to build ethical episteme.

Logic must give way to faith, where there is faith, no argument is necessary. Where there is no faith, no argument is sufficient. Our five Beloved Ones offered their heads on faith without any rhyme and reason, but to do and die. Thus the Brave Ones built the invaluable institution of "Khalsa." Let us preserve it, defend it and build up awareness to disseminate the message of Guru Nanak.

Teja Singh, 21 Chloe Crescent, Markham, ON L3S 2H3
tsinghz@hotmail.com

SLOK SEHESKRITEE KATHAA

Bibi Har Simirit Kaur Khalsa, Gurbani Prachar Mission of USA
510-432-5827

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ (੧੩੫੩)

Shlok Seheskritee, First Mehl (Ung 1353):

ਪੜ੍ਹਿ ਪੁਸੁਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥

“You study the scriptures, say your prayers and argue.”

Why do people study scriptures? What is prayer, and arguing? Who was Guru Nanak addressing in this Shabad? The language and literary style of this hymn is elite, classical grammar, and vocabulary. Guru Ji blends this Seheskritee language combined with Sanskrit, Parkriti, Punjabi, Hindi, Farsi, and a few other languages. It appears as if Guru Nanak was addressing pakhandi (hypocritical) religious scholars of the time, in a region dominated by Brahmanism. Brahman Pandits were the experts who publicly argued about their knowledge of scriptures and spiritualism to win rare sacred texts. Often wicked Brahmans would exploit people with superstitious rituals that were contrary to the faith of the scriptures that they taught. If you study this shabad more closely, you will see that Guru Nanak was not criticizing the Brahmans directly. Guru Ji only uses the corruption of the Brahmans as an example of our own human weaknesses. Our ego is given to us to guarantee that we desire to survive by having the best. Our 5 vices confuse us, causing self-centeredness to make us clever, greedy, and corrupt, looking for opportunity to prey on the innocent for lavish gain.

ਸਿਲ ਪੂਜਿਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ ॥

“You worship stones and sit like a crane, pretending to meditate in a saintly fashion.”

Worship of a stone is foolish. Rocks have no biological function, they have no free will, and they are non-productive. The rock as it is, is the opposite of production and self-improvement. The rock is lifeless, passive, hard and stable, and very little can affect it. Likewise, the crane first appears the same, standing one-legged in a humble, yoga position on this stone, a foundation for his deceitful hunting pose. The bird that looks colorful like flowers, harmless and calm, yet when there is good opportunity to strike, the fish in the sea are not even aware that they are quick prey. And when the crane quickly shovels the fish into its mouth, there is no escape. The path to the cranes stomach is far and slow, prolonging suffering. The fish slides tightly squeezed down the crane's throat, as it cannot even wiggle or expand its gills to gasp for breath.

ਮੁਖਿ ਝੂਠੁ ਬਿਭੂਖਨ ਸਾਰੰ ॥

“You speak lies and well-ornamented falsehood,”

Guru Ji explains how these Pandits go out of their way, misleading devoted people of simple faith away from reality, tricking them into superstitious, meaningless rituals that guarantee no benefit. People are lured into wasted time and effort for the profit of the greedy. It is to the advantage of the crane that the fish remain in ignorance of danger. People are easily enchanted with exquisite language, full of false promises.

ਤ੍ਰੈਪਾਲ ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੰ ॥

“and recite your daily prayers three times a day.”

Cranes boast of their caught prey. They swallow the fish, then fly away howling in pride and satisfaction. The prayers of the hypocritical religious leaders are nothing but expressions of their gratitude for the blind, innocent followers, allowing them to feast on them - exploitation. If these blind followers, would

have known any better, they would have avoided the Pandit's trap.

ਗਲਿ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਲਿਲਾਟੰ ॥

“The mala sacred beads are around your neck, and the sacred tilak mark is on your forehead.”

Notice that the beads that hang over the heart are mentioned before the mark on the head. This shows how the corrupt people are being governed by emotions, rather than intellect. The beauty of the colored, religious beads cover up the evil plot of these pandits. Likewise, the beautiful crane has a destructive scheme hidden under its beauty. Its beautiful beak on its head and exotic, fluffy feathers cover its chest.

ਦੁਇ ਧੋਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਟੰ ॥

“You wear two loin cloths, and keep your head covered.”

One cloth isn't enough, so two are worn to double fool those of blind faith. The loin cloths do not fit tightly around the body. Falsehood can be easily detected if one observe with careful eyes. Without the knowledge of Gurbani, one can easily get caught up in trusting the very people who have no care for your well-being.

ਜੋ ਜਾਨਸਿ ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥

“If you know God and the nature of karma,”

The only way to know God is by learning about His hukam and living by it. All the natural laws of the universe which we cannot change are God's hukam. When one accepts this, then one can learn to live truthful.

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥ So how can one become truthful? And how can the false veil of illusion be torn away? ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥ O Nanak, it is written that you shall obey the Hukam of His Command, and walk in the Way of His Will. and ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥ “Merits and demerits are read out in the presence of Dharma (Righteous Judge)”. ਕਰਮੀ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥ “According to their own actions, some are drawn closer, and some are driven farther away.” (Jap Ji Sahib)

ਸਭ ਫੋਕਟ ਨਿਸਚੈ ਕਰਮੰ ॥

“You know that all these rituals and beliefs are useless.”

When one understands hukam and karma, then it is easy to recognize falsehood, because trying to bribe God is a foolish insult. Even worse is intentionally religiously misleading someone. Imagine a government official lying about what forms to fill out for benefits. The damage could be devastating.

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਨਿਸਚੈ ਧ੍ਰਿਵੈ ॥

“Says Nanak, meditate on the Lord with faith.”

Take the message of Gurbani and reflect on it, day and night. Faith is belief in something that is beyond your understanding. You realize it is all reality that you can never fully comprehend. Giyan Truth will always be beyond our comprehension. We only understand that truth is stable, yet we will never know all the finite details of the universe.

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਟ ਨ ਪਾਵੈ ॥੧॥

“Without the True Guru, no one finds the Way. ॥1॥”

If we do not follow the teaching of Guru Granth Sahib, we will be lead astray by deceivers of truth, like the crane preying on the innocent fish. Sat Guru is exactly the concept of God teaching

us truth with the nature that He created, because of His grace ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ. Guru Nanak realized this truth, and blessed humanity with this revelation. Guru Nanak has taken the Giyan Shabad and expressed it in a more contemporary literary style for people to understand. Satgur is not the physical form of anyone or anything, it is the Giyan Shabad itself, which is not limited to language, form, or time. For this reason, many hymns in Guru Granth Sahib are from different places, different times, different languages, and different classes of people. Our Guru Granth Ji Maniyo is the Giyan Shabad in the language of mortal man, as seen with Guru Granth Sahib. Gur giyan is so deep, that language can only describes in a limited way.

ਨਿਹਫਲੰ ਤਸੁ ਜਨਮਸੁ ਜਾਵਦ ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਬਿੰਦਤੇ ॥

“The mortal's life is fruitless, as long as he does not know God.”

To believe in God means to know and accept God's hukam, Guru Ji teaches about hukam through the Guru Granth Sahib. Without the foundation of knowledge of the world we live in, how can one survive? From infancy, we learn about our environment, created and governed by God's hukam.

ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸੁ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ ਕੇ ॥

“Only a few, by Guru's Grace, cross over the world-ocean.”

Knowledge of Guru's teaching is the only way to survive in this world of deception. Crossing over the sea is a figure of speech, meaning, “deliverance from our sufferings”. ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ॥ The faithful is carried across the sea of trouble (Jap Ji Sahib), and also carries the Sikhs of the Guru across. So why are only a few rescued? It is because only a few of us a willing to take the challenge of looking beyond ourselves into truth. ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰਿ ॥

“The Creator, the Cause of causes, is All-powerful. Says Nanak after deep deliberation.” Creation undergoes an eternal process of recycling. Molecular changes always happen with and without every object, interacting and reacting constantly with other things. ਇਕਿ ਦਾਤੇ ਇਕ ਮੰਗਤੇ ਸਭਨਾ ਸਿਰਿ ਸੋਈ ॥ (੧੨੮੩, ਮਲਾਰ, ਮਹਲਾ ੩) “Some are givers, and some are beggars; God is above the heads of all.” ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥ “Oh Nanak, all are subject to birth and death. (Jap Ji Sahib)

ਕਾਰਣੁ ਕਰਤੇ ਵਸਿ ਹੈ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਖੀ ਧਾਰਿ ॥੨॥

“The Creation is under the control of the Creator. By His Power, He sustains and supports it. ॥2॥” Although it seems out of control, everything is always in its correct place, because everything obeys God's hukam. All the natural laws of the universe are eternally fully functional.

ਜੋਗ ਸਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ ਬੇਦ ਸਬਦੰ ਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ॥

“The Shabad is Yoga, the Shabad is spiritual wisdom; the Shabad is the Vedas for the Brahmin.”

Just as Yoga teaches about the body, so does Gurbani, Guru's Shabad teach about the secrets of life. Just as Vedas is valuable to the Brahmin, so is Gurbani vital for mankind.

ਖੁੜੀ ਸਬਦੰ ਸੁਰ ਸਬਦੰ ਸੁਦੁ ਸਬਦੰ ਪਰਾ ਕ੍ਰਿਤਹ ॥

“The Shabad is heroic bravery for the Khshaatriya; the Shabad is service to others for the Shoodra.”

Shabad gives us the knowledge of how to battle our five vices. When we recognize hukam of truth, we can function more

easily. We learn to make better decisions in life, how we behave. Giyan shabad is our kiyatri weapon to defend ourselves against falsehood. It is bravery in the sense that Shabad truth need not prepare itself for battle against falsehood. Truth is always ready and always prevails.

ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ ਰਤੰ ॥

“He is from the beginning lover of truth and other virtues.”

Bhagat Jaidev 526)

Shoodr are the lowest castes of people who serve all the other castes above them. Shabad unlimitedly serves us. We learn that God's Hukam of grace operates so intricately and constantly to sustain the universe in which we reside. God is as if our servant, yet we think that He needs our help.

ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਤ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੇ ਕੇ ਜਾਨਸਿ ਭੇਉ ॥ “The Shabad for all is the Shabad, the Word of the One God, for one who knows this secret.” Shabad of truth is only one for all mankind. It does not know caste or status.

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥੩॥

“Nanak is the slave of the Divine, Immaculate Lord. ||3||”

Guru Nanak has devoted his life towards making God's shabad known to all.

ਏਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੰ ਤ ਸਰਬ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਹ ॥

“The One Lord is the Divinity of all divinities.”

There is only one God that exists and He has the power of all gods worshipped. He is self-sufficient and almighty.

ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵਸੁ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਨਸਿ ਭੇਵ ॥

“He is the Divinity of the soul, the Supreme Lord who knows its Secrets.”

God has reserved space within Himself for all of us to exist. Only He knows Himself, which is infinitely beyond our capabilities to understand fully.

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥੪॥

“Nanak is the slave of that. He is the Divine Immaculate Lord Himself. ||4||”

All creation testifies of God's majestic hukam, we are all equally blessed with the essence of reality. This relish of Amrit is offered for everyone. Because this awesome taste of essence is for everyone, Guru Nanak has devoted himself as a slave for the spreading of Gian Shabad for all.

In conclusion, Guru Nanak uses the image of crane/pakandi Braham Pandits only as an example to teach us that whatever religion anyone practices, he must accept God's hukam and live truthful. We all, at times fall into this category of missing the whole point of living faithful and saintly.

LETTERS TO THE EDITOR

In the light of recent Editorials in the Sikh Bulletin, and some of the adverse reaction to them, I felt moved to offer my thoughts on the matter. While much of the criticism can probably be put down to misunderstanding, part of the blame must rest with your initial contribution on Bani and Bana. Although I was sympathetic towards the gist of what I thought you were trying to say, it was easily open to misinterpretation.

Guru Nanak's main objections to the state of the established religions were that their practices had become meaningless

rituals, that logical inconsistencies had crept into their beliefs and that the principle authorities were generally hypocritical. To a very large extent, the same can sadly be said about the practice of Sikhism today. Guru Nanak's antidote to such inevitable decay was to ask people to think about what they were doing and why they were doing it; to ask themselves how it was going to help bring them closer to the Love of the Almighty, and to the service of humankind. It's a process of introspection that must go on all the time if we are to ensure the vibrant survival of Sikhism as the Gurus had intended. Complacency, rather than earnest enquiry and continual self-assessment, is the real danger.

I've also been wondering about why Guru Gobind Singh did not write down clear instructions for the Khande de Pahul procedure, given that it is the most important ceremony in Sikhism. *I think it's because he wanted to make sure that the enduring principles enshrined in the Guru Granth Sahib were the ultimate touchstone for guiding our lives, rather than a hard-and-fast set of rules and regulations that were tuned for a particular time and place.* His intention was that the Khalsa panth, namely Sikhs who were so committed that they were even prepared to sacrifice their lives for the Guru, would modify the day-to-day practice as required but always in the light of Gurbani.

My final thought concerns the need for Khande de Pahul, or any sort of initiation ceremony, in the first place. After all, Gurbani teaches us that it's what we do that counts and not what we call ourselves; this is emphasised by the fact that the Guru Granth Sahib contains the writings of Saints from many different religious and social backgrounds. Here I think an analogy with a wedding ceremony is helpful: while a life in accordance with the marriage vows is far more important than the actual act of making them, the formal commitment is useful for both the couple and society at large. I believe the same is true of Khande de Pahul: the formal affirmation provides a powerful and symbolic reminder to both the Sikh and to society of the serious commitment made to living in accordance with the Guru's teachings.

Dr. Devinderjit Singh, St. Catherine's College, Oxford, 26th May, 2005

*

April Editorial

I refer to the letter by S. Hardish Singh Sodhi in your May 2005 issue of the SB. The writer is obviously distressed with the April Editorial. It was enough to make me re-read the Editorial and examine it as critically as possible. To my mind Sodhi rightly observes that the ‘...word Amrit can have many meanings...’ as is clear from the explanation given on page 3 of the same issue under the heading ‘AMRIT’. In that sense it does appear that Shergill may have wrongly confined himself to giving the word ‘amrit’ just one meaning and equating that with ‘khande da pahul’. But beyond that I found nothing in the Editorial that was objectionable. I then re-read Sodhi's letter. I do not for one moment doubt Sodhi's sincerity about his concern for Sikhs and Sikhism, but I do think some parts of his letter need a closer examination.

Sodhi says that the only written record available is the one by Aurangzeb's informer. By this he implies that it is the only reliable record of the momentous events of 1699; this he makes clear by his next statement that all other records '...are COLOURED by personal feeling.' Even if the informer's report is an eye-witness account, why wouldn't **that** be coloured by his (the informer's) personal feeling? I am not sure who that 'informer' is, but if it is "Abu-ul-Turani" (page 7 of the same issue) then nothing more need be said: that trash cannot be true. There is more in Sodhi's letter that is defective in its reasoning, Sodhi is, after all, speaking from his heart (emotion), and not too concerned with reason. At the outset he has already stated that '...Religion is a matter of faith, either you have it or you do not. There are no grey areas.' That is understandable, but it has one major problem: if faith is all that is needed (with reason taking a back seat) then no single faith can lay claim to it being special in any way, not even Sikhism which claims to be a universal faith. To my mind reliance on mere faith should stop after that initial acceptance, on faith alone, of the existence of God and of the teachings of the AGGS; any issue outside of this has to be open to intelligent discussion and to change where necessary.

Sodhi also says that Shergill should not call himself the voice of concerned Sikhs worldwide '...if you do not believe in the set of directions laid down by our great gurus esp the Tenth Guru...' Why 'especially the Tenth Guru'? The 'especially' implies that the Tenth Guru's directions have pre-eminence over those of the others. In the penultimate paragraph Sodhi makes an understandably impassioned plea to '...do something constructive to spread the teachings of our Gurus & Gurbani.' But if by that he means that we leave things, generally, as they are, just have 'faith' and ignore 'reason' then I must disagree. The letter by Anil Singh Brar (in the same issue of SB) says it all when he says '...but one thing that I am increasingly becoming aware of is the lack of critical thinking and questioning in the community. I think that the spirit of Guru Nanak is one that should encourage critical thinking and the questioning of conventions.' As he says, 'If this were done...the community would be stronger for it.' I agree.

Dr Sarjeet Singh Sidhu, Ipoh, Malaysia. <sarjeetsidhu@gmail.com>

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰ

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਪੰਨਾ ੧੧੩੬ ॥

ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨੇਬੇਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅਰਥ: ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਹੀ ਮੇਰਾ ਅੱਲਾਹ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੱਭ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ ।

I believe in Almighty God, Who is the Supreme Master of the Universe. The True Lord alone knows and decides who is a Hindu, who is a Muslim because He has not made any such distinction! (Pause)

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ ॥ ੧ ॥
ਅਰਥ: ਮੈਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨਾ ਕੋਈ ਵਰਤ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਹੀਨੇ ਵਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋਹੜਾ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

I neither practice the Hindu fasts, nor believe in the Muslim's fasting month of Ramzan. I keep on reciting Akaal Purkh's Naam because Almighty God alone takes care of the entire Universe. (1)

ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ॥ ੨ ॥
ਅਰਥ: ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਵਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ।

Neither I undertake pilgrimage to Mecca, nor I go to the holy places of Hindus for any worship. I have sought the Refuge of Almighty God alone, and do not accord any importance to anyone else.

ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ਼ ਗੁਜਾਰਉ ॥ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ ॥ ੩ ॥
ਅਰਥ: ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਬੁੱਤ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ।

I neither worship any Hindu god, nor I perform any Muslim prayer. By inculcating love of God in my heart, I constantly remember the Formless True Lord and pay my obeisance to Him alone. (3)

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ਅਲਹੁ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥ ੪ ॥
ਅਰਥ: ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ । ਮੇਰਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਆਸ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅੱਲਾਹ/ਖੁਦਾਅ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਮ/ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

I am neither a Hindu, nor a Muslim. My body and soul belong to the Almighty God, to Whom Muslims call "Allah" and Hindus call him "Raam". (4)

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ ॥ ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਾ

॥ ੫ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ: ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਕੇ ਐਸਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੰਝ ਸੈਨੂੰ ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ।

Bhagat Kabir says that by reciting True Naam of the Almighty God, I have realized as if I have been emancipated because I don't find any distinction with others. (Guru Granth Sahib - Page 1136, 5 / 3)

Free distribution by: Sikh Khalsa Mission Inc. (Tel. 61 – 2 - 9837 2787),
Sunday: 3rd July 2005

ਬੇਦਾਵਾ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜਾ?

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗਿ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਦਿੱਲੀ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਮਰਜੀਵੜੇ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਰਪਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਬੀਬੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ-ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ, ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਹੁਕਮਤ ਵਲੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਜੁਲਮ ਚਾਏ ਗਏ। ਇਸੇ ਜੁਲਮ-ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜੁਆਨ ਲੜਕਾ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਫੜਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਨੌਜੁਆਨ ਦੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਹੀ ਫੁੱਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਾਰਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਵੱਢੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇਕੋ-ਇੱਕ ਸਹਾਰਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਮੰਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਫਰੁਖਸੀਅਰ ਤੀਕ ਦੌੜ ਭੱਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ “ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ; ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ”।

ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸੱਤ ਸੌ ਸੱਠ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੌ-ਸੌ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵੀ ਵਾਰੀ ਸੀ। ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅਤੇ ਬੜੇ ਫੱਖਰ ਵਾਲੀ ਗਲ ਸੀ ‘ਚਲੋ ਕੋਈ ਤਾਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਸਿੱਖ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ”। ਪਰ ਇਹ ਗਲ ਫਿਰ ਵੀ ਸਿਰੇ ਨ ਚੜ੍ਹੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਤੀਕ ਉਸ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤੱਰਲਾ ਪੁੱਜਾ ‘ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ’ ਤਾਂ ਉਸ ਬਹਾਦੁਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ “ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲ ਭੇਜੋ”। ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨਾਲ ਗੌਰਵਮਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਗੌਰਵਮਈ ਵਰਕਾ- ਇਸੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੌਰਵਮਈ ਵਰਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 760 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਕਮੀਨੀ ਤੋਂ ਕਮੀਨੀ ਅਤੇ ਤੌਹੀਨ ਭਰਭੂਰ ਹਰਕੱਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਘੱਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਪ੍ਰੋ: ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਘੱਟਨਾ ਦੇ ਹੀ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਾਲਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲਾਕੇ ਸੌ-ਸੌ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੱਤਾਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਿੰਨਾਂ ਭਿਆਂਕਰ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਪਬਲਿਕ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ-ਇਕ ਸਿੰਘ ਅਪਣਾ ਸਿਰ ਉਸ ਗੋਲੀ ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦਾ। ਜਲਾਦ ਠੱਕ ਕਰਕੇ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਧੱਤ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕੱਤਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਰਾ ਵਰਤਦਾ। ਆਫ਼ਰੀਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਸੁਰਮਿਆਂ ਨੂੰ, 760 ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਅਪਣੀਆਂ ਇਹ ਦਿਲ-ਕੰਬਾਊ ਕੁਰਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅੰਤ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤਾਂ ਅਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ ਹੀ।

ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸੀਹੇ ਭਰਭੂਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦਾ ਸਾਕਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜੇਹੀ ਸੁਰਮਤਾਈ ਦੀ ਘੱਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਕਮਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਵਲ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਵਲ ਪਿੱਠ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਏ। ਇਸੇਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਕੱਤਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮੈਦਾਨੇਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰਮੇ। ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਛੜ ਕੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚਾਲੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅੱਜ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ‘ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ’ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ‘ਮੁਕਤਸਰ’ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਪਰ ਅਸਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਥੇ ‘ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ’ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ‘ਮੁਕਤਸਰ’ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਰਕਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿੰਘ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਨ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਅਸਾਂ ਜਾ ਜੋੜਿਆ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਮੇ ਘੇਰੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਪਰ ‘ਬੇਦਾਵੇ’ ਵਾਲੀ ਗਲ ਵੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ। ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਲ ਹੈ! ਕਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਦੇ ਦੇਣਾ ‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ’। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾ ਦਾ ਇਹ ਬੇਦਾਵੇ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਪਣੇ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਪੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਬੇਅਦਬੀ। ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਪਣੇ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰਭੂਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਖੇਡ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਰਹੇ? ਉਝ ਵੀ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਕਾ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੈ ਨਾਕਿ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ‘ਮਾਘੀ ਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਂਦ’ ਨੂੰ। ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੜੇ ‘ਤੇ ਗੁਰਮੱਤ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿਤ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ‘ਗੁਰਮੱਤ ਪਾਠ ਨੰ: 61 ‘ਮੇਲਾ ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਲੋਹੜੀ’। ਆਓ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਹੱਥਲੇ ਗੁਰਮੱਤ ਪਾਠ ਨੰ 46 ‘ਬੇਦਾਵਾ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜਾ’ ਵਲ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ 6-7 ਪੰਥ, ਸੰਮਤ 1761 ਭਾਵ ਦਿਸੰਬਰ ਸੰਨ 1704 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਰੀ ਦਲ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਊ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਖਾਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਵਹੀਰ ਉਪਰ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੱਧਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਵੈਰੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁੰਕਦੀ, ਬਰਫ਼ੋਂ ਠੰਡੀ ਪਹਾੜੀ ਨਦੀ-ਸਰਸਾ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੈਰੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਲ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਘੁੜਸਵਾਰ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅਗੇ ਕੀਤਾ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਘਮਾਸਾਨ ਜੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੱਧ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਅਗੇ ਵੱਧਦੇ ਸਾਰੀ ਵਹੀਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਪਣਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਖੇਰੂੰ ਖੇਰੂੰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਵਿੱਛੜ ਕੇ ਗੰਗੂ ਰਸੋਈਏ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਖੋੜੀ, ਮੇਰਿੰਡੇ ਵਲ ਨੂੰ ਚਲ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ- ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਭੇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਟੁਰ ਪਏ। ਗੁਰਦੇਵ, ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ ਵਲ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ‘ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ’ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇਸ ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ, ਕਈ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਨਦੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਚਿਆ ਅਮੁਲਾ ਸਾਹਿਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀਆਂ ਚਰਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਨ, ਨਦੀ ਦੀ ਭੇਟ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਵਿਦਿਆ ਧਰ’ ਜਾਂ ‘ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ’ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨ ਨੌਂ ਮਨ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਿਜੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵੀ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਇਆ ਉਸੇਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਸਾ ਦੀ ਭੇਟ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਵੀ

ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਛੜੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਸਾ ਦੀ ਭੋਟ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਯਕੀਨਣ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਣ ਬਾਦ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਲਗੇ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਜਾ ਸੰਭਲੇ। ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਯੁਨਵਿਰਸਟੀ ਗੁਰਪੁਰ ਵਾਸੀ ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ-ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ' ਵਿਚ ਬੜੇ ਮਾਰਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਣਿਆ ਹੈ।

ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਰਸਾ ਦੀ ਭੋਟ ਹੋ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਕੇ, ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਦੂਰ ਬਹਿ ਗਏ ਜਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਖੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਸੁਰਤ ਆਈ ਜੋ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ, ਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ। ਤੱਦ ਤੀਕ ਕੁਝ ਅਜੋਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਜਬੂਰਨ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਵੇ-ਮਾਝੇ ਆਦਿ ਅਪਣੇ-ਅਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਆਖਿਰ ਹੋਰ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ?

ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਇਹ ਬਹਾਦਰ ਜੋਧੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਤਦ ਤੀਕ ਇਹ ਖੱਬਰਾਂ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਖੱਬਰਾਂ ਦੌਰਾਨ-ਅਚਾਨਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਭੀੜਾ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਿਆ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖੇ ਵੀ ਉਠੇ ਹੋਣ। ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਜਾਂ ਅਪਣੀ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮੋਹਣੇ-ਤਾਹਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਸਹਿਣੀ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਉੱਥੇ ਇਹੋ ਜਹੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਖੱਬਰਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਖੈਰ! ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੁਜੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵੈਰੀ ਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਾ ਹੈ। ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਤੋਂ ਰੋਮ ਰੋਮ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੱਚੇ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬ੍ਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਓਕੜ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਉਤਾਵਲੇ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵਿਚ ਮੁੜ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋਏ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਪੁਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਗਭਰੂ ਵੀ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ। ਝੱਬਾਲ ਦੀ ਬੀਬੀ, ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਤਾਜ਼ਾ ਕੁਮਕ, ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਅਗੇ ਹੋਕੇ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਟੁਰ ਪਈ। ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਰਾਹੀਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਨਾ, ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ, ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੱਕਰ ਭਾਵੇਂ ਇਕੱਲੀ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਦਾ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਕਤਸਰ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਦੋਂ 'ਖਦਰਾਨੇ ਦੀ ਢਾਬ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸਤੋਂ ਛੇ ਕੋਹ ਉਹ ਰਾਮਿਆਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਸ ਜੱਥੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, ਇਕ ਢਾਬ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਤ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ। ਜੰਗੀ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ, ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀਆਂ ਖੱਬਰਾਂ ਸਨ। ਅਗੋਂ ਹੋ ਕੇ ਢਾਬ ਉਪਰ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ।

ਵੈਰੀ ਦਲ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ, ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗੋਂ ਹੋ ਕੇ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰਵਾਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁੱਮਕ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਪਣੀ ਵੀ ਇਹੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਓਕੜ ਵੇਲੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਅਤੇ ਨਿੱਖੜੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਢਾਬ ਉਪਰ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਆਪ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਢਾਬ ਤੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਾਰੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਰੱਤਾ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵੈਰੀ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜੜ ਪਾ ਦਿੰਦੇ। ਅੰਤ ਵੈਰੀ ਦਲ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਫਤਿਹ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਹੋਈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਢਾਬ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ। ਅਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਰਾ-ਜੋਧਿਆਂ, ਕੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਜੱਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਮੇਰਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਮੇਰਾ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਮੇਰਾ ਦੱਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਵੀ ਜੀਵਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਨਾਦੇੜ ਤੀਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ 'ਮੁਕਤਸਰ' ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਾਮ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਅੱਜ ਗੁਰਦੇਵ ਕਿੱਤਨੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ, ਅਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਲਾਡਲਿਆਂ ਉਪਰ।

ਆਖਿਰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੀਕ ਅੰਦਪੁਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੀਆਂ ਓਕੜਾਂ ਸਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਵੱਕੜ ਤੇ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਇੱਤਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਹਿਨ ਤੋਂ ਬਾਦ, ਘਰਾਂ ਵਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਹ ਅਰਾਮ ਦੇ ਆਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਆਰਾਮ, ਭਾਰੇ ਲਗਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਅਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਣ ਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਚਲ ਪਏ। ਜੀਦੇ ਜੀਅ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਹੈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਉਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਾ, ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ। ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਇਹ ਘੱਟਨਾ 21-22 ਵੈਸਾਖ, ਸੰਮਤ 1762 ਭਾਵ ਮਈ ਸੰਨ 1705 ਈਸਵੀ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈਆਂ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ' ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ 'ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ' ਕਿਉਂ? ਇਹ ਇੱਕ ਤਰਲਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿੱਛੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ "ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁਕੇ ਸਾਂ ਪਰ ਕਰਤੇ ਨੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੰਢ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵੱਜਦ ਵਿਚ ਆਕੇ, ਇਸ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਘੱਟਣਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਸ ਤਰਲੇ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਹਿਰਦਾ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਜਿਹੜਾ ਤਨੇ ਮਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰਹਿਬਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਧੜਕਣ-ਓਕੜਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿੱਛੜ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਜ ਚੁਕੇ ਹੋਣ? ਕਿਹੋ ਜੇਹੀ ਮੰਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਨ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਸੂਰਬੀਰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀ! ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ' ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਜੁੜੋ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਨ ਦੀ ਗੰਢ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੰਢੇ ਹੋਏ ਸੀ ਅਤੇ ਗੰਢੇ ਹੋਏ ਹੋ'। ਇਸੇ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਅਜ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ' ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਵਾ-ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਸੌ- ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਖਾਸ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ:

(ੳ) ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਣਦੇ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੀ ਭੋਟ ਹੋ ਗਏ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਣਦੇ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਪਣਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਅਤੇ ਉਹ

ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਾਨ ਸਤਿਕਾਰਜੋਗ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਵੀ ਨਿਖੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਖੜ ਸਕਦੇ?

(ਅ) ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਨਿਖੜਣਾ ਇਸ ਗਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਣਾ ਅਤੇ ਓਕੜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਅਪਣਾ ਕਰਤਬ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਲੜਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ:

(ੲ) ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਕੇਵਲ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਂ ਬਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੌੜੇ।

ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਨੀ ਬਹੁਤ ਠੰਡਾ ਬਲਕਿ ਨਿਰਾ ਬਰਫ਼ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ:

(ਸ) ਇਹ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਾਨੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਪਾਨੀ ਦੀ ਠੰਡਕ ਕਾਰਣ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਆ ਗਈ। ਚੂੰਕਿ ਜੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਉਸ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਣ, ਉਜਾੜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਓਜੜ ਪੈ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿੱਛੜ ਵੀ ਗਏ ਹੋਣੇ?

(ਹ) ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਵਿੱਛੜੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਅਗੋਂ ਹੋਕੇ ਮੋਰਚਾਬੰਦ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵਿਛੜਣ ਦੀ ਗਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿ ਵਿੱਛੜੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਸਨ? ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਥੇ ਆਕੇ ਕਿੱਧਰੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵੇ ਵਾਲੀ ਗਲ ਜੁੜ ਗਈ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਵਿਚ, ਮੱਖੀ ਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰਣ ਵਾਲੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਪਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਵਿੱਛੜਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਕਿੱਧਰੇ ਨ ਕਿੱਧਰੇ ਹੈ ਹੀ ਸੀ।

(ਕ) ਸਚਾਈ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਇਆ ਹੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਜੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਅਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੈ। ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਈ ਪੰਨੇ ਤਾਂ ਜੋੜੇ ਹੀ ਗਏ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਘਟਣਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਇਹੀ ਗਲ ਇਥੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

(ਖ) ਜੇ ਕਰ, ਪੁਚਲਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੰਘ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਖਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਜਾਂ ਕਬੱਡੀ ਤਾਂ ਖੇਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਹੀ? ਤਾਂ ਫਿਰ:

(ਗ) ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅੰਦਰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਆ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਵੈਰੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਤਣਗੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੁੜ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਵੈਰੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਫਤ ਬਣ ਜਾਣਗੇ?

(ਘ) ਫਿਰ ਉਸ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੀ ਜ਼ਹਨੀਅਤ ਤਾਂ ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਣੀਆਂ ਗਊ-ਕੁਰਾਣ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਵੈਰੀ ਦਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਮਾਤਰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਖੱਲੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ?

(ਚ) ਬੇਦਾਵੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ, ਪਾਸਾ ਬਦਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਸਾਥ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦੋਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਭੇਤ ਉਲਗਵਾਉਣ ਦੀ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਵੈਸੇ

ਹੀ-ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਬਾਰਾ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮੋਕਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਛ) ਹੱਥਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਅਰੰਭਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲਾਂ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਲ 760 ਸਿੱਖ ਫੜਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਅਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਮੁਗ਼ਲ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਇੱਧਰੇ ਉਧਰੇ, ਰਾਹ ਚਲਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੜਕੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਵਧਾਈ ਸੀ। ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ, ਬਹਾਦੁਰ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ 760 ਦੇ 760 ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਅਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

(ਜ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਕੇ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਤੇ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਕੇਵਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਲਾਈਨ ਟਾੱਪਕੇ ਅਗੇ ਹੋ ਨਿੱਤਰੇ, ਇਕ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

(ੜ) ਅਜੇ ਕਲ ਦੀ ਗਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੰਗਸਰ ਜੈਤੋ ਆਦਿ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਪਣੀ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਦੌੜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

(ਛ) ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਅਪਣੀ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਵੱਡੀ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਬਿਲੂ ਸਟਾਰ' ਜਾਂ 'ਬਲੈਕ ਥੰਡਰ'- ਕੀ ਕੋਈ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ ਮਿਲੀ? ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੁਝ ਜਿੰਦਾ ਵੀ ਪੱਕੜ ਲਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਅਜਤੀਕ ਵੀ (ਹੱਥਲੇ ਗੁਰਮੱਤ ਪਾਠ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਸੰਨ 1984 ਤੋਂ 2005 ਤੀਕ) ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਏ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿੱਤਨੀ ਅਜੀਬ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੋਵੇ ਵੀ ਆਪ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਕੋਲ ਸੀ-ਇਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕਠੇ ਚਾਲੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਉਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜੇਹੇ ਦੂਸ਼ਨ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਬੇਦਾਵਾ' ਦੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਕੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵੀ ਇੰਨੀ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ"।

ਫਿਰ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਬੇ-ਸਿਰਪੈਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਆਖਿਰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਜਾਗਣ ਵਲ ਟੁਰੀਏ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ! ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸੇ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚਲਾਂਗੇ, ਗਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ।

ਮੁਕਦੀ ਗਲ, ਵਿਛੋੜਾ ਅਤੇ ਟੁਟੀ ਗੰਢੀ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਹੀ ਪਰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇਣਾ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ। ਬੇਦਾਵੇ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮੂਲ ਆਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਦੋਂ ਅਨ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟੀਆ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਿਆ "ਤੁਸੀਂ ਚੂੜੀਆਂ ਪਾ ਲਵੋ, ਜੁੱਧ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ" ਆਦਿ। ਜਦਕਿ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਕੀ, ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਕੀ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੀਆਂ ਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਅਜ਼ਮਤ ਦੀ।

ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਪਖੇ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ ਸਾਡੀ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੇਰ ਆਮਦ ਦਰੁਸਤ ਆਮਦ ਦੀ ਨਿਆਈਂ, ਹੱਥਲੇ ਗੁਰਮੱਤ ਪਾਠ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਭਾਵ ਸੰਨ 2005 ਨੂੰ ਇਸ ਘੱਟਨਾ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਜ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਘੀ ਜਾਂ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਠੀਕ ਮਈ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸੇ ਦਾ ਜੋ ਦਰਦਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਬੇਦਾਵੇ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀ

ਮਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਣੀ ਵਾਲੀ ਘੱਟਣਾ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਬੇਦਾਵੇ ਵਾਲਾ ਮਿਲਾਵਟੀ ਪੱਖ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਖੁਬੀ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਪੱਖ ਜਿਸਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੱਜਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਇਹ ਨਵਾਂ ਘਾਟਾ ਕਦੇ ਪੂਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਨਾਮੇ - ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਚਰਾੜੀ, ਪਿੰਡ ਡਾਕ ਚਚਰਾੜੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਚੱਜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰ ਮਰਿਯਾਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਪਤਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ' ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੀ ਥਾਪੀ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੋ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਛਿਪੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1999 ਤੋਂ 2002 ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਾਲ 'ਚ ਬੀਬੀ ਏਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹਕੇ ਵਿਚਰੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੋਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀ ਨੇ ਉਹ ਨਾ ਲਿਖਣਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਬੇਗੋਵਾਲ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹਕੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਆਦੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਵੀ ਉਹੀ ਲੱਛਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ, ਜੋ ਉਥੇ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਖੈਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਟੇ 'ਚ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਈ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਕੇ ਫੀਸਾਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਈਆਂ। ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਜਾਣਕੇ ਫੀਸ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਸਮਝਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਮਾਫ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੱਖੋਕੇ ਦੀ ਧੀ ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੇਤੀਆ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਪ੍ਰਦੁੱਮਣ ਸੇਤੀਆ (ਜੋ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵਨ ਹੈ), ਡਾ. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡਾ. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਫ਼ਯਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਇਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਇਸਨੇ ਆਪਣਾ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵਧਾਇਆ) ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਬੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲੀ ਥਾਪਤੋ ਨਾਲ ਜੋ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਦਨਾਮੀ ਤਾਂ ਹੋਈ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਵੀ ਗਲਤ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇਖ ਇਸਦੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਉਸਦਾ 'ਕਤਲ' ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬੀਬੀ 'ਕੁੜੀਮਾਰ' ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2004 'ਚ ਮੁੜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੀਬੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹੈ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਜਦਕਿ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਮੂਹਰੇ 'ਆਜ਼ਾਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਬੀਬੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਜੁਡੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭਿਜਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬੀਬੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਅਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੱਖੋਕੇ ਵੀ ਕਈ ਪੁੱਠੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿਵਸੈਨਾ ਦਫਤਰ ਜਾ ਕੇ ਤਿਲਕ ਲਵਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚਮਾਇਣ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਤਕ ਇਹ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਗਲਾ ਭਗਤ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 1999 'ਚ ਖਾਲਸੇ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ 300 ਰਮਾਇਣ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੀਹਦਾ-ਕੀਹਦਾ ਨਾਂ ਲਈਏ? ਕੁੱਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਾਦਲੀ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਮ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ 'ਪਾਠ ਗੋਲਰੀ' ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਬੁੱਕ ਕਰਾਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲੈ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ 'ਈ-ਮੇਲ' ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ 'ਪਾਠ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' ਨੇ ਵੀ ਆਮ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਭੰਬਲਭੁਸੇ 'ਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 'ਰੈਡੀਮੇਡ ਪਾਠ' ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲੁਟਾਉਣ 'ਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ 'ਪਾਠ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' ਕਾਰਣ ਸੰਤਾਂ-ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ 'ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ' ਵੱਧ ਫੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਣ ਸਿੱਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ)। ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਆ ਵੜੀ ਇਸ ਬੇਤੁਕੀ 'ਪਾਠ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' ਕਾਰਣ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, 'ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ' ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿੱਤਾ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ 'ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਵੇਦਾਂ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਖਾਂਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਇਹ 'ਨਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਗਰਕਾਉਣ ਲਈ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹੀ ਡੰਗ ਸਾਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵੱਧ ਸਕੇ।

ਪਾਠਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਬਣਦੀਆਂ ਕਤਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਵੀ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਭਈਏ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇਗਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਈਆਂ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਹਾੜੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬੀਬੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਜੋਗੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ? ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ। ਰਸਦਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀ ਹਨ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਕੇਵਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੋਲਕਾਂ 'ਚੋਂ ਪੈਸੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਆਦਿ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਲਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖਾ ਖਾਕੇ 'ਮੋਟੇ ਪੁਜਾਰੀ' ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵੱਖਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੀ ਵੱਖਰੀ; ਫੇਰ ਦੰਦ ਘਸਾਈ ਵੱਖਰੀ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਬਣਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਵੱਖਰੀ, ਚਰਨ ਧੁਆਉਣ ਦੀ ਵੱਖਰੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਵੱਖਰੀ, ਚੋਲੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ, ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਤੇ ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ! ਗੱਲ ਕੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ 'ਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੱਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਥਾਪਤੋ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ 'ਜਥੇਦਾਰੀ' ਚੰਗਾ ਪਾਖੰਡ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੀ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ 'ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਖਰਚਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਏਕੋਟ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਸਾਂਭੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਵੰਡ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚੱਲਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਲੱਚਰਪੁਣਾ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੁੱਚਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਭਾਰਤੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ' ਮੁਤਾਬਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਦਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਮਤਿਆਂ 'ਚ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸਬਦਾਵਲੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਵਧੇਰੇ ਮਤੇ 'ਰੋੜੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ' ਦੇ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਹੋਈ ਪੁਰਾਤਨ ਨਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਥੋੜਿਆ ਨਾਲ ਭੰਨ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ, ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਘਰ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਆਦਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਰਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਵਪਾਰ ਬਣਿਆ।

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣਾ 'ਕਮਿਸ਼ਨ' ਕੱਢ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਰਸੇ' ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਘਟੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਇਸਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਸਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕੀ। ਪੰਥ 'ਚ ਉਭਰ ਰਹੇ ਇਸ ਰੋਸ ਨੂੰ ਨਿੰਗਰ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਤਨਦੇਹੀ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਚਲਾਕੇ ਮਸੰਦਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਬਸੰਮਤ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਹੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੋ, ਉੱਠੋ! ਆਓ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀਏ।

ਵੇਦਾਂਤੀ ਉਤੇ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

(ਡਾ: ਹਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਰਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ)

ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਟੋਹੜਾ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਉਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾਕਟਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੋਲ' ਏਥੇ ਰਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ "ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ" ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰੇ ਦੇ ਸਾਧ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੱਕਸਮੈਨ, ਗਿ: ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾ, ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੀਬੀ ਤੇ ਖ਼ਲਾਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਡਾ: ਦਿਲਗੀਰ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਦੇ 640 ਸਫ਼ੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ 25 ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ 1860 ਦੀ ਇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ, 1880 ਦੀ ਇਕ ਕੈਮਰਾ ਤਸਵੀਰ, 1984 ਬਾਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੇਣਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਵਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬਨਿਆਰੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਰਾਮਾਇਣ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 80 ਸਫ਼ੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਵਾਰੇ, 500 ਸਫ਼ੇ ਇਤਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ 60 ਸਫ਼ੇ ਕੀਮਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2005 ਤਕ ਦੇ 220 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮਨਾਵੇ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕੰਮਲ ਇੰਡੈਕਸ ਅਤੇ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਵਾਲਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪਿਛਲੇ 300 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਇਤਹਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:

• ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀ ਕਾਲਸ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਸਫ਼ਾ 27)

- 'ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ' ਪੱਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗ਼ਲਤ ਤੇ ਅਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ।
- ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ (26)।
- ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ ਨੇ ਗਿ: ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ, ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਕਾਲਾ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੱਕਸਮੈਨ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ (37)
- 1979 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ, ਰਿਆਇਤੀ ਤੇ ਧੌਕਸ਼ਾਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਇਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਦਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜ ਇਸ ਮਹਾਨ ਫਲਸਫ਼ੇ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਗਰਦ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ (38)
- ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੱਕਸਮੈਨ ਦੀ ਪੰਥ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤਗੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ (43)
- ਪੰਥ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ 100% ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ (72)
- ਪੋ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੋਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਖ਼ਲੀਫੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ (559)
- ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਬੇਅਦਬੀ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਓਨੀ ਪਿਛਲੇ 300 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ (564)
- ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਤਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (564)
- ਪੋ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਮਲ ਕੇ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਚੋਂ ਕਢਿਆ ਗਿਆ (559)
- ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਠਾਠੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ (513)
- ਇਹ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ (ਜਥੇਦਾਰ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ, ਨੀਮ-ਗੁਰੂ, ਕੌਮ ਦਾ ਮਾਲਕ (ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ) ਵਗ਼ੈਰਾ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ (529)
- ਵੇਦਾਂਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਹਰਕਤਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹਿਸ ਗੋਛਰਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਫ਼ਪਦਿਅਕ ਜਾਂ ਛੇਤੀ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਉਹ ਫ਼ਾਰਿਗ਼ ਵੀ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ (535)
- ਇਹ ਹੈ ਹਸਤੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਵੇਦਾਂਤੀ) ਦੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ 'ਧਾਰਮਕ ਵੇਸਵਾਵਾਂ' ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ (603)
- ਕਿਤਾਬ ਰੀਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਡਾ: ਦਿਲਗੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਖਤਾ ਕੀਤਾ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਨਹਗਾਰ ਟੋਹੜਾ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਇੰਪੀਚਮੈਂਟ) ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਿਊਰਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਇੱਕ ਖਤ।

ਇਨਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਰੀ ਰੇ- ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ- ਦਾ ਜਵਾਬ।

13.05.2005 ਨੂੰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਿਊਰਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਵਲੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਛਾਪੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਮਿਠੇ ਲੇਪਣ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਹਰ ਨਾ-ਵਾਕਿਫ਼ ਸਿੱਖ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਚ ਹੀ ਮੰਨੇਗਾ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸੱਚੇ ਸੁਚੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਥਾਕਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਿਠੀ ਮਿਠੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਖਾਕ ਝਾੜੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸਨ। ਆਓ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ॥

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਾਮ ਤੇ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰ) ਦੀ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸਲੀਅਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ:

ਧਨਾਸਰੀ ਬਾਣੀ ਭਗਤਾਂ ਕੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਨਾਰਾਇਣ ਨਿੰਦਸਿ ਕਾਇ ਭੂਲੀ ਗਵਾਰੀ ॥ ਦੁਕ੍ਰਿਤੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਥਾਰੇ ਕਰਮੁ ਰੀ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੰਕਰਾ ਮਸਤਕਿ ਬਸਤਾ, ਸੁਰਸਰੀ ਇਸਨਾਨ ਰੇ ॥ ਕੁਲ ਜਨ ਮਧੇ ਮਿਲਿੰ ਸਾਰਗਪਾਨ ਰੇ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਕਲੰਕੁ ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ ॥1॥ ਬਿਸ੍ਰੁ ਕਾ ਦੀਪਕੁ ਸ੍ਰਾਮੀ, ਤਾ ਚੇ ਰੇ ਸੁਆਰਥੀ, ਪੰਖੀ ਰਾਇ ਗਰੁਤ ਤਾ ਚੇ ਬਾਧਵਾ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਅਰੁਣ ਪਿੰਗੁਲਾ ਰੀ ॥2॥ ਅਨਿਕ ਪਾਤਿਕ ਹਰਤਾ, ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਨਾਥੁ ਰੀ, ਤੀਰਥਿ ਤੀਰਥਿ ਭ੍ਰਮਤਾ, ਲਹੈ ਨ ਪਾਰੁ ਰੀ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਕਪਾਲੁ ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ ॥3॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਸਸੀਅ ਧੋਨ ਲਛਮੀ ਕਲਪਤਰ ਸਿਖਰਿ ਸੁਨਾਗਰ ਨਦੀ ਚੇ ਨਾਥੰ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਖਾਰੁ ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ ॥4॥ ਦਾਧੀਲੇ ਲੰਕਾ ਗੜੁ, ਉਪਾਤੀਲੇ ਰਾਵਣ ਬਣੁ, ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ ਆਣਿ, ਤੇਖੀਲੇ ਹਰੀ ॥ ਕਰਮ ਕਰਿ ਕਛੁਉਟੀ ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ ॥5॥ ਪੂਰਬਲੇ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮੁ ਨ ਮਿਟੈ, ਰੀ ਘਰ ਗੋਹਣਿ, ਤਾ ਚੇ ਮੋਹਿ ਜਾਪੀਅਲੇ ਰਾਮ ਚੇ ਨਾਮੰ ॥ ਬਦਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਰਾਮ ਜੀ ॥6॥1॥ {ਪੰਨਾ 695}

ਅਰਥ :—ਹੇ ਭੁੱਲਤ ਮੂਰਖ ਜਿੰਦੇ ! ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੋਸ ਦੇਂਦੀ ਹੈਂ ? ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ ਹੈ (ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਸਹਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ) ॥1॥ ਰਹਾਉ।

(ਹੇ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੇ !) ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ) ਦਾਗ ਨਾਹ ਹਟ ਸਕਿਆ; ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਨਿੱਤ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸੇ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਨੇ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ) ਜਨਮ ਲਿਆ ॥1॥

(ਹੇ ਘਰ-ਗੋਹਣ !) ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਅਰੁਣ ਪਿੰਗੁਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਉਸ ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਹ ਰਥਵਾਹੀ ਹੈ, ਤੇ, ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਗਰੁਤ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ ॥2॥ (ਬ੍ਰਹਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੇ) ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲੋਂ) ਖੋਪਰੀ ਨਾਹ ਲਹਿ ਸਕੀ, ਭਾਵੇਂ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਨਾਥ (ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ) ਹੈ, (ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ) ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਹਰੇਕ ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਿਆ, ਤਾਂ ਭੀ (ਉਸ ਖੋਪਰੀ ਤੋਂ) ਖਲਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ॥3॥

(ਹੇ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੇ !) ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ (ਮੰਦ-ਕਰਮ) ਅਨੁਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ) ਖਾਰਾ-ਪਨ ਨਹੀਂ ਹਟ ਸਕਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਨਾਥ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਕਾਮਧੋਨ, ਲੱਛਮੀ, ਕਲਪ-ਰੁੱਖ, ਸੱਤ-ਮੂੰਹਾ ਘੋੜਾ, ਧਨੰਤਰੀ ਵੈਦ (ਆਦਿਕ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ) ਨਿਕਲੇ ਸਨ ॥4॥

(ਹੇ ਘਰ-ਗੋਹਣ !) ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ (ਹਨੂਮਾਨ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ) ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ ਕੱਛ ਨਾਹ ਹਟ ਸਕੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਖਾਤਰ) ਲੰਕਾ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸਾੜਿਆ, ਰਾਵਣ ਦਾ ਬਾਗ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਸੱਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੂਟੀ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੀ ਕੀਤਾ ॥5॥

ਹੇ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੇ ! ਪਿਛਲਾ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਕਰਮ (ਅਵਤਾਰ-ਪੂਜਾ, ਤੀਰਥ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿਕ ਦੀ ਰਾਹੀਂ) ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ; ਤਾਹੀਏਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ । ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ 'ਰਾਮ ਰਾਮ' ਹੀ ਜਪਦਾ ਹਾਂ (ਭਾਵ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਓਟ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੋਸ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ) ॥6॥1॥

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ :—ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਜਾਤਿ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਪਰਪਾਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਅਵਤਾਰ-ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਭਗਤੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਤੀਰਥ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਨਿਵਿਰਤੀ ਤੇ ਸੁਰਗ ਆਦਿਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਦੇ ਸਨ । ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਚਰ੍ਹਿਆਂ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ :—

1. ਤੁਸੀ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦੀ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਮੂਰਤੀ ਦੀ) ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੁੰਨ-ਕਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹੋ । ਪਰ ਤੁਸੀ ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹੱਲਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਗੋਤਮ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਗ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਦਾ ਕਲੰਕ ਹੈ । ਨਿੱਤ ਦਾ ਗੰਗਾ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਦਾ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜੰਮਣਾ ਭੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਉਸ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ । ਦੱਸੋ; ਗੰਗਾ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਪ ਤੇ ਕੁਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਧੂਪ ਜਾਣਗੇ ?

2. ਤੁਸੀ ਗਰੁਤ ਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋ, ਤੇ, ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੌੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ; ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਜਾਣ ਕੇ ਹਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ । ਵੇਖੋ, ਤੁਸੀ ਪਿੰਗੁਲੇ ਅਰੁਣ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋ, ਤੇ; ਗਰੁਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ । ਜੇ ਗਰੁਤ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ; ਤੇ, ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਰਥਵਾਹੀ ਦਾ ਅਜੇ ਤਕ ਪਿੰਗੁਲਾ-ਪਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਹ ਸਵਾਰਨਗੇ ?

3. ਤੁਸੀ ਇਕ ਟਟੀਹਰੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕਰਣੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਟਟੀਹਰੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਅੱਜ ਤਕ ਖਾਰਾ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀ ਇਹ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ ਨਿਕਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਧੋਨ ਤੇ ਕਲਪ ਰੁੱਖ ਭੀ ਸਨ, ਤੇ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਸੀ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਭੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋ । ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਕਾਮਧੋਨ ਤੇ ਕਲਪਰੁੱਖ ਅਜੇ ਤਕ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾ ਸਕੇ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਖਾਰਾਪਨ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਲਾਭ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ? ਤੁਸੀ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਅੱਪੜ ਕੇ ਇਸੇ ਕਾਮਧੋਨ ਤੇ ਕਲਪਰੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾ ਲਵੋਗੇ ?

4. ਤੁਸੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਤੱਟ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੇ ਭੀ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੱਛ ਹੀ ਮਿਲੀ । ਕੀ ਤੁਸੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਵੋਗੇ ?

5. ਜਿਸ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦੇਵ ਸਮਝ ਕੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾਏ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਸੇ ਬਾਬਤ ਇਹ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲੜਕੀ ਉੱਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ, ਇਹ ਸਿਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ । ਕਈ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰੇ, ਸਿਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲੋਂ ਲਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਦੱਸੋ, ਜੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਆਪ ਇਤਨੇ ਆਤੁਰ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਹ ਸਵਾਰਨਗੇ ? ਆਪਣੀ ਘਰ-ਗੋਹਣ ਨੂੰ, ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਅਵਤਾਰ-ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਅਖੀਰ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮਿਟਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ।

ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਅਜੁੜਵਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੱਜਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣਕ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜਟਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਗੰਗਾ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਮੱਥੇ ਤੇ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਗਰੁਤ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਖਿਆਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ ।

ਗਉੜੀ ॥ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੀਅ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਭ੍ਰਮਤ ਨੰਦੁ ਬਹੁ ਥਾਕੇ ਰੇ ॥ ਭਗਤਿ ਹੇਤਿ ਅਵਤਾਰੁ ਲੀਓ ਹੈ ਭਾਗੁ ਬਡੋ ਬਪੁਰਾ ਕੇ ਰੇ ॥1॥ ਤੁਮ ਜੁ ਕਹਤ ਹਉ ਨੰਦੁ ਕੇ ਨੰਦਨੁ ਨੰਦੁ ਸੁ ਨੰਦਨੁ ਕਾ ਕੇ ਰੇ ॥ ਧਰਨਿ ਅਕਾਸੁ ਦਸੇ ਦਿਸ ਨਾਹੀ ਤਬ ਇਹੁ ਨੰਦੁ ਕਹਾ ਥੇ ਰੇ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੰਕਟਿ ਨਹੀ ਪਵੈ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥ ਕਬੀਰ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਐਸੇ ਠਾਕੁਰੁ ਜਾ ਕੈ ਮਾਈ ਨ ਬਾਪੋ ਰੇ ॥2॥19॥70॥ {ਪੰਨਾ 338-339}

ਅਰਥ :—ਹੇ ਭਾਈ ! (ਤੁਸੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦੋਂ) ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕ ਭਟਕ ਕੇ ਨੰਦ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਗਿਆ (ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ), ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ

ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ) ਜਨਮ ਲਿਆ, ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੰਦ ਦੀ ਬੜੀ ਕਿਸਮਤ ਜਾਗੀ ॥1॥

ਪਰ, ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੰਦ ਦੇ ਘਰ ਅਵਤਾਰ ਲੈ ਕੇ) ਨੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਿਆ, (ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ) ਉਹ ਨੰਦ ਕਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ? ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਾਹ ਇਹ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਨਾਹ ਅਕਾਸ਼ ਸੀ, ਤਦੋਂ ਇਹ ਨੰਦ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪਿਓ ਆਖ ਰਹੇ ਹੋ) ਕਿਥੇ ਸੀ ॥1॥ ਰਹਾਉ।

ਹੇ ਭਾਈ ! (ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ) ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਨਿਰੰਜਨ (ਭਾਵ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ), ਉਹ ਜੂਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ (ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ) ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ । ਕਬੀਰ ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ) ਪਾਲਣਹਾਰ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਮਾਂ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਪਿਓ ॥2॥ 119170।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਜਗਤਿ ਵਿਚਿ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥੁ ਚਲਾਇਆ”। ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ 5 ਘਰੁ 1

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸਗਲੀ ਬੀਤਿ ਪਾਸਿ ਡਾਰਿ ਰਾਖੀ ॥ ਅਸਟਮ ਬੀਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜਨਮਾਸੀ ॥1॥ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਨਰ ਕਰਤ ਕਚਰਾਇਣ ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੇ ਰਹਤ ਨਾਰਾਇਣ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਰਿ ਪੰਜੀਰੁ ਖਵਾਇਓ ਚੋਰ ॥ ਓਹੁ ਜਨਮਿ ਨ ਮਰੈ ਰੇ ਸਾਕਤ ਢੋਰ ॥2॥ ਸਗਲ ਪਰਾਧ ਦੇਹਿ ਲੋਰੋਨੀ ॥ ਸੋ ਮੁਖੁ ਜਲਉ ਜਿਤੁ ਕਹਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਜੋਨੀ ॥3॥ ਜਨਮਿ ਨ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਨ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ ॥4॥1॥ {ਪੰਨਾ 1136}

ਅਰਥ :-ਭਟਕਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹੋ ਮਨੁੱਖ ! ਤੂੰ ਇਹ ਕੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ (ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਭਾਦਰੋਂ ਵਦੀ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ) । ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ॥1॥ ਰਹਾਉ।

ਹੇ ਭਾਈ ! (ਤੇਰੀ ਇਹ ਕੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਖਿੱਤਾਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਅਤੇ (ਭਾਦਰੋਂ ਵਦੀ) ਅਸ਼ਟਮੀ ਖਿੱਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ॥1॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਪੰਜੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਤੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ (ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਖਵਾਂਦਾ ਹੈਂ । ਹੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਮੂਰਖ ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਹ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾਹ ਮਰਦਾ ਹੈ ॥2॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੂੰ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ) ਲੋਰੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈਂ (ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਲੋਰੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈਂ, ਤੇਰਾ ਇਹ ਕੰਮ) ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ (ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ)। ਸੜ ਜਾਏ (ਤੇਰਾ) ਉਹ ਮੂੰਹ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥3॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਨਾਨਕ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਥਾਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਹ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾਹ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥4॥1॥

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੰਗੂੜੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲੋਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਐਸੇ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਪੁਤਰ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਮ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਸਲੋਕੁ ਮ: 1 ॥ ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦੂ ਰੋਆਇਆ ॥ ਪਰਸ ਰਾਮੁ ਰੋਵੈ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥ ਅਜੈ ਸੁ ਰੋਵੈ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ ॥ ਐਸੀ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥ ਰੋਵੈ ਰਾਮੁ ਨਿਕਾਲਾ ਭਇਆ ॥ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣੁ ਵਿਛੁੜਿ ਗਇਆ ॥ ਰੋਵੈ ਦਗਸਿਰੁ ਲੰਕ ਗਵਾਇ ॥ ਜਿਨਿ ਸੀਤਾ ਆਦੀ ਡਉਰੁ ਵਾਇ ॥ ਰੋਵਹਿ ਪਾਂਡਵ ਭਏ ਮਜੂਰ ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਸੁਆਮੀ ਰਹਤ ਹਦੂਰਿ ॥ ਰੋਵੈ ਜਨਮੇਜਾ ਖੁਇ ਗਇਆ

॥ ਏਕੀ ਕਾਰਣਿ ਪਾਪੀ ਭਇਆ ॥ ਰੋਵਹਿ ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਪੀਰ ॥ ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਮਤੁ ਲਾਗੈ ਭੀੜ ॥ ਰੋਵਹਿ ਰਾਜੇ ਕੰਨ ਪੜਾਇ ॥ ਘਰਿ ਘਰਿ ਮਾਗਹਿ ਭੀਖਿਆ ਜਾਇ ॥ ਰੋਵਹਿ ਕਿਰਪਨ ਸੰਚਹਿ ਧਨੁ ਜਾਇ ॥ ਪੰਡਿਤ ਰੋਵਹਿ ਗਿਆਨੁ ਗਵਾਇ ॥ ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ ॥ ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ ॥1॥ {ਪੰਨਾ 953-954}

ਅਰਥ :- (ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ) ਹਜ਼ਾਰ (ਭਗਾਂ) ਦਾ ਡੰਨ ਦੇ ਕੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਰੁਆ ਦਿੱਤਾ; (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਲ ਖੁਰਾ ਕੇ) ਪਰਸ ਰਾਮ ਘਰ ਆ ਕੇ ਰੋਇਆ । ਰਾਜਾ ਅਜੈ ਰੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ (ਲਿੰਦ ਦੀ ਦਿੱਤੀ) ਭਿੱਖਿਆ ਖਾਣੀ ਪਈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇਹੀ ਹੀ ਸਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਰਾਮ (ਜੀ) ਨੂੰ ਦੇਸ-ਨਿਕਾਲਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀਤਾ ਲਛਮਣ ਵਿਛੁੜੇ ਤਾਂ ਰਾਮ ਜੀ ਭੀ ਰੋਏ । ਰਾਵਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਧੂ ਬਣ ਕੇ ਸੀਤਾ (ਚੁਰਾ) ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਲੰਕਾ ਗੁਆ ਕੇ ਰੋਇਆ । (ਪੰਜੇ) ਪਾਂਡੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਭਾਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਦੇ ਸਨ), ਜਦੋਂ (ਵੈਰਾਟ ਰਾਜੇ ਦੇ) ਮਜ਼ੂਰ ਬਣੇ ਤਾਂ ਰੋਏ । ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਖੁੰਬ ਗਿਆ, (18 ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਬੈਠਾ, ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਵਾਸਤੇ ‘ਮਹਾਭਾਰਤ’ ਸੁਣਿਆ, ਪਰ ਸੰਕਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ) ਇਕ ਗ਼ਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪਾਪੀ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ (ਭਾਵ, ਕੋੜ੍ਹ ਨਾਹ ਹਟਿਆ) ਤੇ ਰੋਇਆ ।

ਸ਼ੇਖ ਪੀਰ ਆਦਿਕ ਭੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਤਾਂ ਅੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਬਿਪਤਾ ਆ ਪਏ । (ਭਰਥਰੀ ਗੋਪੀਚੰਦ ਆਦਿਕ) ਰਾਜੇ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹਨ । ਸ਼ੂਮ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਨ (ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ) ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਬੁਝ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਡਿਤ ਭੀ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ (ਸਿਰ ਤੇ) ਪਤੀ ਨਾਹ ਰਹੇ । ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੈ ।

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਪਤੀਜਦਾ ਹੈ) ਉਹ (ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ) ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (‘ਨਾਮ’ ਤੋਂ ਬਿਨਾ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ (ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਣ ਲਈ) ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥1॥

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਅਖੌਤੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਅਖੌਤੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਨਾ ਮੜ੍ਹੋ ਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹਨ? ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ-ਵਾਕਿਫ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਕੋਈ ਐਸੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹੁਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ 1 ਘਰੁ 4 ॥ ਏਕਾ ਸੁਰਤਿ ਜੇਤੇ ਹੈ ਜੀਅ ॥ ਸੁਰਤਿ ਵਿਹੁਣਾ ਕੋਇ ਨ ਕੀਅ ॥ ਜੇਹੀ ਸੁਰਤਿ ਤੇਹਾ ਤਿਨ ਰਾਹੁ ॥ ਲੇਖਾ ਇਕੇ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥1॥ ਕਾਹੇ ਜੀਅ, ਕਰਹਿ ਚਤੁਰਾਈ ॥ ਲੇਵੈ ਦੇਵੈ ਢਿਲ ਨ ਪਾਈ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ {ਪੰਨਾ 25}

1974-75 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਲੋਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਗਤੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਘੰਟਾ ਭਰ ਕਥਾ ਕੀਤੀ। “ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਕੋ ਸੁਰਤ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਗਤ ਆਪਣੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈ ਸੰਸਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁਰਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਘੰਟਾ ਕੁ ਰੰਗ ਬੰਨੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਲੋਕ ਝੂਮ ਝੂਮ ਕੇ ਖੀਵੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਪੱਲੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਗਲਤ ਸੀ। ਆਦਿ”। ਇਹ ਸੀ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ

ਕਥਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੀਕਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਰਥ :-ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਜੀਵ ਹਨ (ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੂਝ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, (ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ) ਕੋਈ ਭੀ ਐਸਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਝ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੂਝ (ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ-ਰਸਤਾ ਉਹ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਉਸੇ ਮਿਲੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ) ਜੀਵ (ਜਗਤ ਵਿਚ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ (ਇੱਥੋਂ) ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। 11।
ਹੇ ਜੀਵ ! ਤੂੰ (ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਸੂਝ-ਅਕਾਲ ਵਿਖਾਣ ਲਈ) ਕਿਉਂ ਚਲਾਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ? ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਝ) ਦੇਂਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤੇ ਲੈ ਭੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਰਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲਾਂਦਾ। 11।ਰਹਾਉ।

1994 ਦੀ ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਤੁਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਰਸੀ ਤੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਕਥਾ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਟੋਪਾਂ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸੀਆਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਰਮੇ ਸ਼ਰਮੀ ਗੋਡੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲ ਗਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ:

“ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ‘ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ’ ਤੇ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ 13-14 ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ।’ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਬਨਾਅ ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੀ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨਤੂ ਪਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਵਾਨ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਇਹ ਸਾਖੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਹਥਿਆਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੂਹ ਘੱਟੇ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸੋ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕਿੰਨਤੂ ਪਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਕਿੰਨਤੂ ਪਰੰਤੂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀਚਾਰਵਾਨ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

1994 ਦੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੈਸਿਟਸ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਕੀਨ ਕਿਧਰ ਘੁੰਮਦੇ ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਕਥਾ “ ਆਦਮੀ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਮਾੜੇ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗੇ ਵੀ। ਮਾੜੇ ਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਚੋਖਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੰਡ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਹੋ ਸਕੇ”। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵੱਸ ਹੋ ਗਿਆ? ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਓ ਤੇ ਜਨਮ ਲਈ ਜਾਓ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ।

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਜਬ ਕਛੁ ਨ ਸੀਓ ਤਬ ਕਿਆ ਕਰਤਾ ਕਵਨ ਕਰਮ ਕਰਿ ਆਇਆ ॥ ਅਪਨਾ ਖੇਲੁ ਆਪਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਠਾਕੁਰਿ ਰਚਨੁ ਰਚਾਇਆ ॥ 1 ॥

ਮੇਰੇ ਰਾਮਰਾਇ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੋਈ ॥ 1 ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੰਨਾ 748 ॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਇਹ ਜੀਵ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਦੋਂ) ਇਹ ਜੀਵ ਕੀਹ ਕਰਦਾ ਸੀ ? ਤੇ, ਕੇਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ? (ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜਗਤ-ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਇਹ ਜਗਤ-ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। 11।

ਮੋਹਿ ਬੈਰਾਗੁ ਭਇਓ ॥ ਇਹੁ ਜੀਉ ਆਇ ਕਹਾ ਗਇਓ ॥ 1 ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ ਕਾਇਆ ਕੀਨੀ, ਤਤੁ ਕਹਾ ਤੇ ਕੀਨੁ ਰੇ ॥ ਕਰਮ ਬਧ ਤੁਮ ਜੀਉ ਕਹਤ ਹੋ, ਕਰਮਹਿ ਕਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਨੁ ਰੇ ॥ 2 ॥ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 870 ॥

ਤੁਸੀ ਲੋਕ, ਹੇ ਭਾਈ ! ਇਹ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜੀਵਾਤਮਾ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਪਰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ) ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ ? (ਭਾਵ, ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਚੇਤਨ-ਸੱਤਾ ਹੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ) 12।

ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਪਾਉਣ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਤਜੇ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਹੁ ਤੇ ਰਹਿਓ ॥ 6 ॥ ਦੂਖ ਅੰਧੇਰਾ ਘਰ ਤੇ ਮਿਟਿਓ ॥ ਮ:5, ਪੰਨਾ 241 ॥

ਸਲੋਕੁ ॥ ਟੂਟੇ ਬੰਧਨ ਜਨਮ ਮਰਨ ਸਾਧ ਸੇਵ ਸੁਖੁ ਪਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਮਨਹੁ ਨ ਬੀਸਰੈ ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਗੋਬਿਦ ਰਾਇ ॥ 1 ॥ ਮ:5, ਪੰਨਾ, 255 ॥

ਸਲੋਕ ਮ: 3 ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਹੈ ਜੇ ਕੇ ਕਰੇ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਐ ਅਚਿੰਤੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਕਟੀਐ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਜਾਇ ॥ ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਈਐ ਸਚੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਪੂਰਬਿ ਜਿਨ ਕਉ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥ 1 ॥ {ਪੰਨਾ 552}

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ (ਦੱਸੀ ਹੋਈ) ਕਾਰ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਫਲ ਦੇਂਦੀ ਹੈ—ਨਾਮ ਧਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਪ੍ਰਭੂ) ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ) ਵੱਡਾ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੇ ਹਰੀ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਲੱਭਣਾ ਕੋਈ ਸੁਖੱਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ); ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਮੁੱਢ ਤੋਂ (ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ (ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰ) ਉੱਕਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਉਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ)। 11।

ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਕਿ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ 870 ਤੇ 748 ਪੰਨਾ ਵਾਲੇ ਸਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਕਰਮ (ਕੰਮ) ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਰਮ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰੀਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਮ ਹਨ। ਜੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਤ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੌਤ ਉਹ ਜੋ ਹਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਸਾ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥ {ਪੰਨਾ 9}

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ

ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂੜੀ ਮਹਲਾ 3॥ ਮਾਇਆ ਸਰੂ ਸਬਲੁ ਵਰਤੈ ਜੀਉ ਕਿਉਕਰਿ ਦੁਤਰੁ ਤਰਿਆ ਜਾਇ॥ ਰਾਮਨਾਮੁ ਕਰਿ ਬੋਹਿਥਾ ਜੀਉ ਸਬਦੁ ਖੇਵਟੁ ਵਿਚਿ ਪਾਇ॥ ਸਬਦੁ ਖੇਵਟੁ ਵਿਚਿ ਪਾਏ ਹਰਿ ਆਪਿ ਲਘਾਏ ਇਨ ਬਿਧਿ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਐ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ਜੀਵਤਿਆ ਇਉ ਮਰੀਐ ॥ {ਪੰਨਾ 245-246}

ਇਹ ਹੈ ਤਰੀਕਾ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਆਪਣਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਕੱਟਣ ਦਾ। ਜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੈ ਉਹ ਸੱਭ ਨੂੰ ਆਈ ਹੈ। ਜੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰੀਰ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ।

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਆਨ ਪਹਰ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਈਐ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਉ ਤਰੀਐ ॥ ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਹੋਈਐ ਸਭ ਰੇਣਾ ਜੀਵਤਿਆ ਇਉ ਮਰੀਐ ॥ {ਪੰਨਾ 750}

ਮਸਕੀਨ ਜੀ! ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਨਿਬੇੜ ਸਕਦਾ। ਗੁਰ ਫਰਮਾਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ॥ ਲੇਖੈ ਕਤਹਿ ਨ ਛੁਟੀਐ ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਭੂਲਨਹਾਰ ॥ ਬਖਸਨਹਾਰ ਬਖਸਿ ਲੈ ਨਾਨਕ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰ ॥1॥ ਪੰਨਾ 261॥

ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ ਜੀ ਇਹ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਿਠੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਰਾਂਹੀ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਹਵਾਈ ਪੁਲ ਬੰਨੇ ਪਰ ਇੱਕ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਥਾਕਾਰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ, “ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਕ ਚਿੱਠੀ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖੀ ਕਿ ਮੈਂ 13 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਲਵਰ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁਜਾਂ” ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖਿਆਲ ਨਿਸਚੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਕਿ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਗੂਹੜੇ ਸਨ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਗਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਪੜੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਰਸਤਾ ਆਪਣਾ ਸਕਦੇ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਠੀਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸੇਖ ਸਯਾਦੀ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਲੋਕ ਆਪ ਸੋਚਣ?

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹਾਲੇ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ। “ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਵਨ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੈ”। ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਉੱਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅੱਗ ਤੇ ਘਿਉ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਕੇ ਸਾੜ ਦੇਣੇ ਸਿਵਾਏ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। 1989 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਮਥਰਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਯੱਗ ਤੇ ਹਵਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਟੀ.ਵੀ ਨੇ ਸੱਤ ਦਿੱਨ ਬਾਅਦ ਰੀਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੱਚ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਵੱਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਹੀਂ ਉੱਹ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਹਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸਲੋਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਨਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ,
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ।

ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈਂ

—ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ (ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ)

ਕਰੀਬ 4000 ਸਾਲ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਦੇ ਪਰਬਤੀ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਰੀਆ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜੋ ਮਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ, ਪਖੰਡਾਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸਾਈ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਦੱਸਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਤੇ ਡਰਪੋਕ ਪਰ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਹੀ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਸੁਹਣੇ ਤੇ ਮਰਦਉਪੁਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ, ਸੈਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਖੇਤੀ ਤੇ ਵਪਾਰ ਲਈ, ਇਸ ਰੁਚੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੈਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਏ ਅਸਲ ਵਾਸੀਆਂ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਜਮਾਤਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੂਦਰ ਕਹਿ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਵੰਡੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਚੋਣਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ-ਵੰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੰਡ ਹੀ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ 1881 ਵਿੱਚ ਸਰ ਡੈਨਜ਼ਲ ਇਬੱਟਸਨ (Denzill Ibbetson) ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਜਾਤੀ ਵੰਡ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇਸ ਹੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਵੈਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੂਦਰ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਕਦੀ ਨਾ ਬਦਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਧਰਮ, ਇਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਗੰਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ।”

ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਖੁਦਾ ਤਰਸ ਮਨੁੱਖ (ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ-567/487 ਪੂ: ਮ:) ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਅਜਾਰਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕੁੰਡਲੀ ਸੱਧ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ) ਵਿੱਸ ਘੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਨਾਮ ਨੇ ਇਸ ਬੋਧੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੰਕਰ ਅਚਾਰੀਆ ਦੀ ਕਮਾਨ ਥੱਲੇ ਢਾਹ ਲਿਆ। ਹਿਸਟਰੀਊਗਰਾਫੀ ਇਨ ਮਾਡਰਨ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਬੋਧੀ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਕੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ (ਮੱਠਾਂ) ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਥਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮੰਦਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਜਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੋਧੀ ਰਾਜ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ ਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਕਾਰਨ, ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪਰ ਇਨਸਾਨੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵਾਲੇ ਧਰਮ (ਇਸਲਾਮ) ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ, ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਸਾਲ 1000 ਤੋਂ ਕਰੀਬ 500 ਸਾਲ ਤੱਕ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸੋਚਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਨਿਤਾਣਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਜ਼ਲੀਲ ਤੋਂ ਜ਼ਲੀਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ।

ਪਰ, ਜੇ ਇਸਦੇ ਹੱਥ ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬੁੱਚੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਤਿਆਰਾਂ ਤੇ ਅਕ੍ਰਿਤਯਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1469 ਈ: ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਵਲੀ ਅਲਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਤ-ਮੰਦ ਬਣਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੀ, ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ:

ਫਿਰ ਉਠੀ ਆਖਰ ਸਦਾਅ

ਤੋਹੀਦ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸੇ।

ਹਿੰਦ ਕੇ ਇਕ ਮਰਦਿ ਕਾਮਲ,

ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਖਵਾਬ ਸੇ।

ਇਸ ਮਰਦਿ ਕਾਮਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮੁਬਾਰਿਕ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਬੇ-ਗ਼ੈਰਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਬਦੇਸ਼ੀ ਜੁੰਡਲੀ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਲੋਕਾਈ ਵਿੱਚ ਅਣਖ ਭਰੀ। ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਰ ਚਾਲ ਖੇਡੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰੇ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਦੱਸ ਕੇ ਇਨਾਮ ਲਏ। ਮੁਖਬਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਜੀ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮਜ਼ਲੂਮ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਸਿੱਖ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਲਮ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਮਰਹੱਟਾ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਘਰੇ-ਘਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਇਸ ਹੀ ਅਸੂਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤੀਸਰਾ ਧਰਮ ਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਕੌਮ 'ਸਿੱਖ' ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਧਰਮ ਕਰਮ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ।

ਸਮਾਂ ਆਇਆ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਥਾਪੜਾ ਲੈ ਕੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਧੂ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਬਣ ਗਿਆ। 1710 ਤੋਂ 1715 ਤੱਕ, ਇਸ ਸਿੱਖ ਜੋਧੇ ਨੇ ਜਮਨਾ ਤੋਂ ਰਾਵੀ ਤੱਕ, ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ। ਉਸਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ, ਬਾਵਜੂਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ, ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਯੂ. ਪੀ. ਉਤੇ ਖਾਲਸਈ ਪ੍ਰਚਮ ਲਹਿਰਾਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਸ਼. ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਛਾਉਣੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ, ਅੱਜ ਵੀ 'ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ-ਏ-ਖਾਲਸਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ 1799 ਤੋਂ 1849 ਤੱਕ ਰਹੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਸੀ ਜੋ ਦਰਿਆ ਜਮਨਾ (ਮਗਰੋਂ ਸਤਲੁਜ) ਤੋਂ ਜਮਰੌਦ ਤੱਕ, ਲਦਾਖ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰਪੁਰ ਸਿੰਧ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇਖ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਜ ਗਏ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਡੋਗਰੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਜਣ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਖੜਯੰਤਰਾਂ ਤੇ ਚਾਪਲੂਸੀਆਂ ਨਾਲ, ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ, ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਉਤੇ ਘੱਲੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਜਰਨੈਲ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ, ਜਰਨੈਲ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਉਸਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

(ਦੇਖੋ ਕਿਰਤ ਬਾਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ)

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਉਂਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 'ਖੋਜ ਪੱਤਰਕਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਡੋਗਰਿਆਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਲਾਭ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਅੰਦਰ, ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰਸਮਾਂ ਰੀਤਾਂ ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਗਊ ਦਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਹੋਮ ਯੱਗ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਏ, ਗਊ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸ਼ਬਾਬ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲਕਵਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਰਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਗੰਗਾ ਜਲ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਦਾ ਸੋਨਾ ਤੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਤ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਲਵਾ ਕੇ ਬਨਾਰਸ, ਹਰਿਦਵਾਰ ਤੇ ਜਗਨ ਨਾਥ ਪੁਰੀ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਡੋਗਰਿਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਲੁਟਿਆ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਡੋਗਰੇ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮਿਸਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਿਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ ਗੰਢ-ਤਰੁੱਪ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅਕ੍ਰਿਤਯਣਤਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਜੰਗਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ:

ਚੜ੍ਹੀ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ

ਨਹੀਂ ਦਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਸ਼ਮਾਰ ਮੀਆਂ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਅਟਕਣਾ ਈਂ,

ਸਿੰਘ ਲੈਣਗੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਤੇ 29 ਮਾਰਚ, 1849 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ, ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣੇ ਈਸਾਈ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਵੀ ਈਸਾਈ ਬਣ ਗਏ। "ਮਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ, ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ" ਦੇ ਅਖਾਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਰਾਸ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਕ੍ਰਿਤਯਣ ਕੌਮ ਦਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੂਲ ਸੰਕਰ ਪੁੱਤਰ ਅੰਬਾ ਸੰਕਰ ਵਾਸੀ ਟੰਕਾਰਾ ਰਿਆਸਤ ਮੋਰਵੀ (ਗੁਜਰਾਤ) ਦਿਆ ਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਧਮਕਿਆ। 1877 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਾ ਕੇ, ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਲਿਖਿਆ। ਨੰਦਪੁਰ ਕਲੋੜ ਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਬਾਹਿਸੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਕਾਫੀ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਦਲਵਾ ਗਿਆ।

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਅੰਦਰ, ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ 1881 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੇਲੇ, ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ 17, 06,195 ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਖੱਤਰੀ ਤੇ ਅਰੋੜੇ ਮੁੜ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੜੇ, ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਈਸਾਈ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ, ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਕੌਮ ਮੁੜ 1921 ਵਿੱਚ ਇਕੱਤੀ ਲੱਖ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਹੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ 2,08000 ਰਾਮਗੜੀਏ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨੇ, ਲੋਕਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਤਾੜੇ ਵਰਗ, ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਾਪੜ ਅਤੇ ਅਲੀਗੜ ਵਿੱਚ ‘ਮਿਸ਼ਨ’ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲਿਤਾੜੇ ਤੇ ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਠਾਕਰਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਸਜ ਗਏ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ 1947 ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਵਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ, ਗੋਬਿੰਦ ਬੱਲਭ ਪੰਤ, ਕੈਲਾਸ਼ ਨਾਥ ਕਾਟਜੂ ਵਰਗੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ, ਕੱਟੜ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਲਮ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਛਲ ਕਪਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ 1947 ਤੱਕ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਆ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਰਤੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਏ। ਗਰੀਬ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਸਿੱਖ ਕੇਸ ਕਟਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਾਬ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ 1931 ਦੇ ਪੂਨਾ ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪਟੇਲ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ‘ਅਛੂਤਾਂ (ਸ਼ੂਦਰਾਂ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਨੌਕਰੀਆਂ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮ, ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂ ਲਿਖਾਉਣਗੇ। ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ‘ਹਰੀਜਨਾਂ’ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਤਕੜੀ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹੋਈ ਪਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਿੰਦੂ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਹੀ ਮੰਨੇ ਕਿ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਰਵੀਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਿਕਲੀਗਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੁ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ‘ਪੈਪਸੂ’ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਧ ਨਿੱਕਲੀ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਹਿਲੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ 15000 ਬਹਾਵਲਪੁਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ‘ਨਵਾਂ ਰਾਜਪੁਰਾ’ ਉਸਾਰ ਕੇ ਅਬਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਪੈਪਸੂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪੈਪਸੂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ 35 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਸੂਬਾ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਦਿਲ ਕੰਬਉ ਜੁਲਮ ਕੀਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਤਕਰੇ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। 1978 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆਈ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਗਏ। ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬਾਪ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਫੌਜੀ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ, 10000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ ਇਸਤਰੀਆਂ, ਬੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਪਰ Percival Speare ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਤੂੜੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫੌਲਾਦ ਬਣ ਗਈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨੇ ਬੁਰਕਾਪੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਫਿਰਕੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਕਾਪੋਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ 1984 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਢਾਹੁਣ ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤਪਦਿਕ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਲਈ “ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ” ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਪੂਜਕਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰੂਪਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਵੇਦਾਂ, ਗੀਤਾ ਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਹੀ ਹੈ।” ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨਚਾਹੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸ ਕੇ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਇਸਨੇ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਸਿੱਖ ਸਾਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਜਥੇਦਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਢ ਲਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਕੋ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤਾਂ ਲਵ-ਕੁਸ਼ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਬਾਪ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਵੀ ਲਵ-ਕੁਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਜੋ ਭਾਜਪਾ, ਬਜਰੰਗ ਦਲ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਆਦਿ ਦਾ ਰਾਜਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਿਤਾ ਹੈ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਵੰਡੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਚੰਦਰ, ਲਵ-ਕੁਸ਼ ਆਦਿ ਕਾਲਪਨਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ!! ਲਵ-ਕੁਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲਮੀਕ ਰਮਾਇਣ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਖਾਲਸਾ ਕੈਲੰਡਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟਾਂ (ਸਾਧਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ)

ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਵਿੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰੇੜ ਉੱਠਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕੋ ਕੌਮ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਨਾਪਾਕ, ਫਿਰਕੂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਘਾਤਕ ਤੇ ਖੂਨੀ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ, ਅਜਿਹੀ ਭੋਲੀ ਪਰ ਲਾਲਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇਵੇ?

ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਅੰਦਰ ਵੀ ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੈ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੈ ਇੱਕਦਮ ਸਾਰੇ ਖੂਨੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਅਜੇਕਾ ਸੰਘ ਚਾਲਕ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਖੂਨੀ ਧੜੇ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਕਤੀ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਫਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਾਹ ਖਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਬਾਣੀਆ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ‘**ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆ ਸਰੀਰ ਨੂੰ। ਦੋਨੋਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਵੰਡ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਠੱਗੀ ਤੇ ਫਰੋਬ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।**’

ਅਪ੍ਰੈਲ 2000 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਲ-ਬੁਤੇ ਉਤੇ ਆਫਰਿਆ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ **ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ** ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੋਲ ਘੋਲਿਆ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਛਪਵਾ ਕੇ ਵੰਡੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ 18/19 ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ। ਭੁਤਰੇ ਹੋਏ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਰੇ ਥੱਲੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਔਲਾਦ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ, ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ “**ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਪੋਥੀ ਵਿੱਚ ‘ਏਕ ਓਮ’ ਹਟਾ ਕੇ ‘ਇਕ ਓਕਾਰ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।**” ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਨੂੰਨੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ 14 ਮਈ, 2000 ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ “**ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਲੱਛਣ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਈ ਅਨਸਰ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਿੱਖ ਸਰੂਪ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਤੁਰੰਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਵੇ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਸਵੱਟੀ ਉਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਵਾਵੇ।**” ਇਹ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਐਲਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ।

(ਨੋਟ: ਇਸ ਐਲਾਨ ਦੇ 5 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੜਕੇ ਪੰਥਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਤੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚਾਲ ਹੀ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ

ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਵੀ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਵਲੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਪਿਛਲੇ 300 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਾਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। -ਐਡੀਟਰ)

ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਨਬੂਦਦ ਨਜ਼ਰ ਆਇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਹੀ ਗਵਾਚ ਗਈ। ਕਰੀਬ 2100 ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਸਾਲ 1948 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਪਾਰਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਵੱਡੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਧਾ ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ, ਈਸਾਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾ ਲਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਵਸੋਂ ਸੀ ਪਰ 1917 ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਕੁ ਈਸਾਈ ਚੋਰੀ ਛੁਪੇ ਈਸਾਈ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਤੇ ਬੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਰਾਵੜ ਤੇ ਨਾਗ ਵੰਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਰਾਜ ਖੋਹ ਲਏ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਦੋ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਧਰਮ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸਲਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਕਰੀਬ 17 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ, ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਅਛਿਆਈਆਂ ਜਾਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਛੇ ਧਰਮ ਵੱਲ ਉੱਲਰ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 1930 ਤੋਂ 1947 ਤੱਕ ਹੀ, ਇਕੱਲੇ ਪੱਛਮੀ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਲੱਖ ਦਲਿਤਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਧਰਮ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ 1947 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਢਾਈ ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਦੋ ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਧਰਮ ਬਦਲਵਾ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਹੱਥਕੰਡੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪੈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਪਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 100 ਕਰੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ

ਵਿੱਚੋਂ 50 ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ 50 ਕਰੋੜ ‘ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ’ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੱਤ-ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਲਈ, ਉਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਧਰਮ ਕੋਲ ਆਜ਼ਾਦ ਧਰਤੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਅਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

[ਸ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, 13 ਅਪਰੈਲ 1919 – 14 ਫਰਵਰੀ 2005 ॥ ‘ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ’ ਮਈ 2005 ਵਿੱਚੋਂ ॥ ਸੰਪਾਦਕ ॥]

ਬਾਹਰਲੇ ਵੇਸ ਭੇਖ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ (510-432-5827)

ਭੇਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਭੇਸ, ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਲਿਬਾਸ ਜੋ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਸ ਭੇਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ-**ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭਿ ਬੰਦੇ॥ ਏਕੁ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭਿ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਣ ਭਲੇ ਕਉਣ ਮੰਦੇ॥**(1349) ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਸਭਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਆਤਮਾਂ ਹੈ, ਆਤਮਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਵੇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਬਸਤਰਾਂ ਆਦਿਕ ਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਆਤਮਾਂ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਸਤਰ ਬਦਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਸਤਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ, ਜਿਵੇਂ ਬਸਤਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੱਲਰ ਹਨ ਇਵੇਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਸਰੀਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਅਤਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਸਾਂ ਭੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੇਸ-ਭੇਖ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਰੁੰਡਤ-ਮੁੰਡਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਗਵੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਜਨੇਊ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੀਲੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਸੁੰਨਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਟਾਈ ਅਤੇ ਕਰਾਸ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਟਾਵਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਗਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂੰਦਰਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚਿੱਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਲਕੀਰਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਫੜਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਟੱਲੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੋਰ ਪੰਖ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਲੰਬੇ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੁੰਡਤ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵੇਸ-ਭੇਖ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ-

1. ਛੋਡਹੁ ਵੇਸ ਭੇਖ ਚਤੁਰਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਇਹੁ ਫਲੁ ਨਾਹੀ ਜੀਉ॥(598) ਇਸ ਪਾਵਨ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ।

2. ਜੋਗੁ ਨ ਭਗਵੀਂ ਕਪੜੀਂ ਜੋਗੁ ਨ ਮੈਲੇ ਵੇਸ॥ ਨਾਨਕ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਜੋਗੁ ਪਾਈਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸੁ॥(1421) । ਇਸ ਪਾਵਨ ਪੰਕਤੀ ਵਿਖੇ ਜਿਥੇ ਭੇਖ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਮੈਲੇ ਕੁਚੈਲੇ ਦਲਿਦੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਟਿਕਨ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ।

3. ਭੇਖੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਲਭਈ ਵਿਨ ਸਚੀ ਸਿਖੰ॥(1099) ਭਾਵ ਭੇਖਾਂ ਨਾਲ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਸੱਚੀ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।

4. ਭੇਖ ਦਿਖਾਵੈ ਸਚੁ ਨ ਕਮਾਵੈ(738) ਕੇਵਲ ਭੇਖ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਮਾਉਂਦਾ।

5. ਜਾਨਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਬੀਨ॥ ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਨ ਕਾਹੂ ਭੀਨ॥(269) ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਹਰਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੇਖ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਿਜਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

6. ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਮੁੰਡਿਆ ਨਹੀ ਕੇਸ ਮੁੰਡਾਏ ਕਾਂਇ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕੀਆ ਸੋ ਮਨ ਕੀਆ ਮੁੰਡਾ ਮੁੰਡ ਅਜਾਂਇ॥(1369) ਭਾਵ ਮਨ ਤਾਂ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਕੇਸ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਮੁੰਡਾਏ ਹਨ, ਮੁੰਡਨ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। **7. ਕਬੀਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਇਕ ਸਿਉਂ ਕੀਏ ਆਨ ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਇ॥ ਭਾਵੈ ਲਾਂਬੇ ਕੇਸ ਕਰੁ ਭਾਵੈ ਘਰਰਿ ਮੁੰਡਾਏ॥**(1365) ਭਾਂਵੇ ਜਟਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ ਤੇ ਭਾਂਵੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁੰਡਤ ਹੋ

ਜਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਭੇਖਾਂ ਨਾਲ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਉਹ ਤਾਂ ਸੁਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

8. ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਜੋ ਪਾਈਐ ਜੋਗੁ॥ ਬਨ ਕਾ ਮਿਰਗੁ ਮੁਕਤਿ ਸਭੁ ਹੋਗੁ॥(324) ਜੇ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਮਿਰਗਾਂ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਗੁਰੂਆਂ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਫਿਰ ਅੱਜ ਗੁਰੂਆਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੇਸ-ਭੇਖ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹਨਤਾ ਕਿਉਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਵਲ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਭੇਖੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਲਵੇ ਮੰਡੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗਏ ਹਨ ਨਾਂ ਕਿ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਜਾਂ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਜਾਂ ਭੇਖੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਲਿਖਾਈ ਪੁਸਤਕ ਜਾਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ। ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਉਣ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ-ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰਾਈ॥(611) ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਹਾਂ। **ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੇਰੇ॥**(268) ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਵੇਸਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਕੇ ਲੜਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਧਰਮੀ ਬਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ ਹੈ-**ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ॥**(266) ਵੇਸਾਂ ਭੇਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹੀ ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗਾਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੇਸ-ਭੇਖ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਅੜਿਕਾ ਹਨ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਖੰਡਣ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੋਈ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਚਲ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਠੀ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦੀ ਸਮਝ ਕੇ ਫਕਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਝੰਡੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਝੁੱਲਣਗੇ।

‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਬਨਾਮ ਵੇਦਾਂਤੀ’

ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, USA

“ਅਖਬਾਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ”

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਏਕਦਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਪਰ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਿਮੇਵਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਰੇਲ ਨਹੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਸ਼ੱਕੀ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੂ-ਬਹੂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਅਜਿਹੇ ਅਖੱਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਤੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ । ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਧ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਕਿਤਾਬ ‘ਸੱਚੇ-ਸੱਚ ਸਾਕਾ 22 ਫਰਵਰੀ 2003’ ਦੇ ਪੰਨਾ 14 ਉਪਰ ਦਰਜ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਈ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਰੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾਵੇ।

‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰਾ

ਮੁਹਾਲੀ, 9 ਮਈ (ਕੇ. ਐਸ. ਰਾਣਾ)-ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨੀ ਦਿਲਜ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ-ਹਿੰਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਕੋਰਟ ‘ਚ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 12 ਮਈ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 11 ਮਈ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ)-ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦਾ 13 ਮਈ ਤੋਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਰੋਕਣ ਸਬੰਧੀ ਦਾਇਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੀ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ 12 ਮਈ 2005 ਨੂੰ ਉਕਤ ਫਿਲਮ ਦੁਬਾਰਾ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇ ਕਿ ਫਿਲਮ ‘ਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੇਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਈਕੋਰਟ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਅੱਜ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਕੇ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਪਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ‘ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ’

ਲੁਧਿਆਣਾ, 11 ਮਈ (ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)- ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਾਂ ‘ਚ ਘਿਰੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ‘ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ’ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਨਕ ਅਕਾਲ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁ: ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਗਿਆਨੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸ: ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੰਬਈ, ਸ: ਪਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਸਿੱਖ ਬ੍ਰਦਰਹੁੰਡ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 6 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਗਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 12 ਮਈ (ਬਲਜੀਤ ਬੱਲੀ)-ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦੇ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਗਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜੈਕਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ‘ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ, 12 ਮਈ (ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)-ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅੱਜ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਕੁਮਾਰੀ ਵੇਜਿਆ ਚਾਵਾ ਨੇ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ‘ਅਜੀਤ’ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਕੁਮਾਰੀ ਚਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅੱਜ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕਮਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 12 ਮਈ (ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ)-ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ‘ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ’ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੱਲ੍ਹ 13 ਮਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਇਕਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਰੋਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਵਿੱਢਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਲਝੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 15 ਮਈ-ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ-ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 20 ਮਈ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਾਹੁਬਲ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਵਿੱਢਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।---ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ: ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਲਮ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੈਕਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਲਸਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ‘ਚ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋ: ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਟੋਨੀ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਖਾਈ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੋਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਝਪੁਰ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਖਿਲਾਫ ਬੇਵਿਸਾਹੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ।

‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ-ਪੰਜੋਲੀ

ਪਟਿਆਲਾ, 13 ਮਈ (ਸਟਾਫ ਰਿਪੋਰਟਰ)-‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਤੱਥ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ। ਜਥੇ: ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ, ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਭਾਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੇ ਉਲਟ ਨੇਤਾਂ ਨਾਲ ਤੋਲ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।’

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ-ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ

ਜਲੰਧਰ, 13 ਮਈ (ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ)- ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ‘ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ’ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੈਪੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟੋਪ ਸੁਣਾਈ

ਲੁਧਿਆਣਾ, 14 ਮਈ (ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)-ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਨੂੰ ‘ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ’ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਮਸਲਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ‘ਭੰਬਲਭੁਸੇ’ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ ਦੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸ: ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਟੋਪ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੱਜ ‘ਅਜੀਤ’ ਦੇ ਉਪ-ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪੁੱਜਕੇ ਸ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ ਨੇ 10 ਮਈ ਰਾਤ 8.30 ਵਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸ: ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

‘ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਥੇ: ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਬਾਬਾ ਬੇਦੀ ਵੱਲੋਂ

ਨਿਖੇਧੀ

ਜਲੰਧਰ, 14 ਮਈ (ਬਾਵਾ)-ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਇਥੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਦੂਹਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹੇ-ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ

ਜਲੰਧਰ, 20 ਮਈ (ਐਚ. ਐਸ. ਬਾਵਾ)- ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਕੋਵਾਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਤਰਕ ਸ੍ਰੀ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਇਥੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ: ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਪ੍ਰੋ: ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਫਿਲਮ ਵਿਵਾਦ

“ਜਦ ਸੈਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਾਇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਆਦਤਨ ਗੈਰ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਠੱਗ ਨੁਮਾ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਤੇ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਾਲ ਗੰਢ ਤੁਪ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਨਿਹਾਦ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਹਲੀ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਜਾਹਲੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ। ਸੈਸਰ ਬੋਰਡ ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮਨਿਹਾਦ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਾ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਾਜਸ਼ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬੇਸ਼ਕ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖਿਆ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਸੈਸਰ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਰੋਲ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੈਸਰ ਬੋਰਡ ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। **ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਸਲੇ ਦੀ ਅਸਲੀ ਜੜ੍ਹ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਣਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ।** (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼ 18 ਮਈ ਤੋਂ 24 ਮਈ 2005 ਪੰਨਾ 16)

'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੀ ਚਣੌਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ

ਬੋਝੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਰੰਭ ਹੋਈ। ਸੰਨੀ ਦਿਉਲ ਦਾ ਉਠਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲਾ ਚੇਹਰਾ ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਵਲਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਸਵੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਇਕ ਵਹਿਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਖੂੰਘਾਰ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਰ ਆਏ ਰੋਜ਼ ਜਲੀਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਉਪਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਪੰਜ-ਛੇ ਅੰਤ ਨੰਗੇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੜਕਾਉ ਸੀਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਇੰਨੇ ਹੀ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਦੇ ਸੀਨ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਦੱਬੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਖਿੱਡੋ-ਪੁਡੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁੱਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। **ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਾਸੋਂ ਮੋਟੀ**

ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। (ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੰਨਾ ਪਿੰਡ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ 21 ਮਈ ਪੰਨਾ 12)

'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾਣ

13ਮਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪਹਿਲਾਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਹਫਤੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੋਹਾਲੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਬਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ- ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਲਸਾ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਠਿਕਾਣੇ ਲੱਗਦੀ ਨਾ ਦਿਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਨਿਬੇੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਅਖੋਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਕੋਲ ਵੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੱਕ ਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ। **ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 'ਚ ਸੌਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।** ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 1 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਿਛੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਅਕਾਲੀ ਫਲਸਫੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤਕੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਸੈਕਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਟ ਪਵਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣੇ।(ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਚਰਾਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼ 18 ਮਈ ਤੋਂ 24 ਮਈ 2005 ਪੰਨਾ 17)

ਮੇਰੇ ਆਕਾ !

ਮੇਰੇ ਆਕਾ !
 ਅੱਜ ਫੇਰ
 ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਏ
 ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਸਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
 ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕੇ ਕਿ
 ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ
 ਇਸਨੂੰ ਵੱਢ ਲੈ ਟੁੱਕ ਲੈ
 ਭਸਮ ਕਰਦੇ
 ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਬੀਜ ਦੇ
 ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਖੰਡੇ
 ਦੀ ਵਾਹੀ ਨਾਲ....
 ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ-ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ
 ਓਸ ਮਿੱਟੀ 'ਚੋਂ ਹੀ
 ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਉੱਠੇਗਾ
 ਜੋ ਮਸੰਦੀ-ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ
 ਮਿਸਮਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ
 ਤੇ ਓਹੀ ਸਿਰ
 ਚਿੱਟੀਆਂ-ਭਰਿਸ਼ਟ-ਗੋਲ-ਪੱਗਾਂ
 ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੇ
 ਤੱਪਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਦੇ ਅਰਪਨ
 ਕਰ ਦੇਣੇ ਗੇ
 ਤਾਂ ਹੀ
 ਪੰਜ-ਆਬ ਦੀ
 ਸਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ
 ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਉੱਗਣਗੇ।
 ਮੇਰੇ ਆਕਾ !
 ਮੇਰਾ ਸੀਸ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, (ਹਾਲ ਸਾਰਾਟੋਗਾ)

Following May Be Ordered From The K.T.F. of N.A. Inc. 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762

Books by Gurbakhsh Singh Kala Afghana:

1. ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਗ ੧-੬ ਅਤੇ ੧੦ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ॥
2. ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੂਰਖੁ ਝਗੜੇ 3. ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ 4. ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬. **10 ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$110.00**
ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$10.00 ਅਤੇ US \$3.00 ਡਾਕ ਦੇ ॥

For individual volumes please add \$3 for postag, maximum \$10.00 . Please make checks payable to KTF of N.A. Inc.

In Canada these books are available from: Gurinder S. Brar, 122 Old Mill Road, Cambridge, Ontario, N3H 4R8

Other Books available from K. T. F. of N. A. Inc.:

8. Sikh Religion and Christianity, author G.S. Sidhu, UK	Bheta \$4.00 including postage	Note: Any 30 copies of Nos. 8-11 donation \$100.00 For free distribution by donor.
9. Sikh Religion and Islam, authors G.S. Sidhu and Gurmukh Singh, UK	Bheta \$4.00 including postage	
10. An Introduction to Sikhism, author G.S. Sidhu, UK	Bheta \$4.00 including postage	
11. Panjab and Panjabi, author G. S. Sidhu, UK	Bheta \$5.00 including postage	
12. Teaching Sikh Heritage To The Youth, author Dr. Gurbakhsh Singh.	Bheta \$5.00, including postage. For bulk copies please write to Canadian Sikh Study and Teaching Society #108, 1083 SE Kent St. Vancouver, B.C. V5X4V9, Canada.	
13. "Sikhs in Hisotry" by Dr. Sangat Singh, Paper Back, Bheta \$10.00, Hard Back, Bheta \$15.00, including postage.		
14. SGPC publications FREE . We pay the postage.		
15. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ, ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਅੰਬਾਲਾ॥ Bheta \$5.00 including postage. (In Canada for Canadian address this book is available free of cost from: Col. Avtar Singh, 2339-68 Corporate Drive, Scarborough, Ontario, M1H 3H3.		

Books and CDs available from other sources:

16. Avtar Singh Dhami, 3336 Bridge Road, Hayward, CA 94545. Religious bks. Dr. Sahib Singh's 'SGGS Darpan' on his website: www.gurugranthdarpan.com
 17. Guru Granth Sahib- French Translation: Jarnail@sympatico.ca
- CDs: (1) 'Sikh Di Pachhaan' Free** 23 hr CD on 25 topics answering most commonly asked questions about Sikhi on the basis of Gurbani by Prof. Darshan Singh Khalsa (Ex-Jathedar): Interfaith Charities, 1540 Barton Road #222, Redlands, CA 92373. www.interfaithcharities.org
- (2) Gurbani-CD Free** by Dr. Kulbir Singh Thind, MD, 3724 Hacienda Street, San Mateo, CA 94403, USA drksthind@yahoo.com

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
3524 Rocky Ridge Way
El Dorado Hills, Ca 95762

Address
Label
Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write 'do not mail' across the label and return to sender.
If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.